

8002

Serapi Pitarra (preed)
F. Soler

¡O REY O RES!

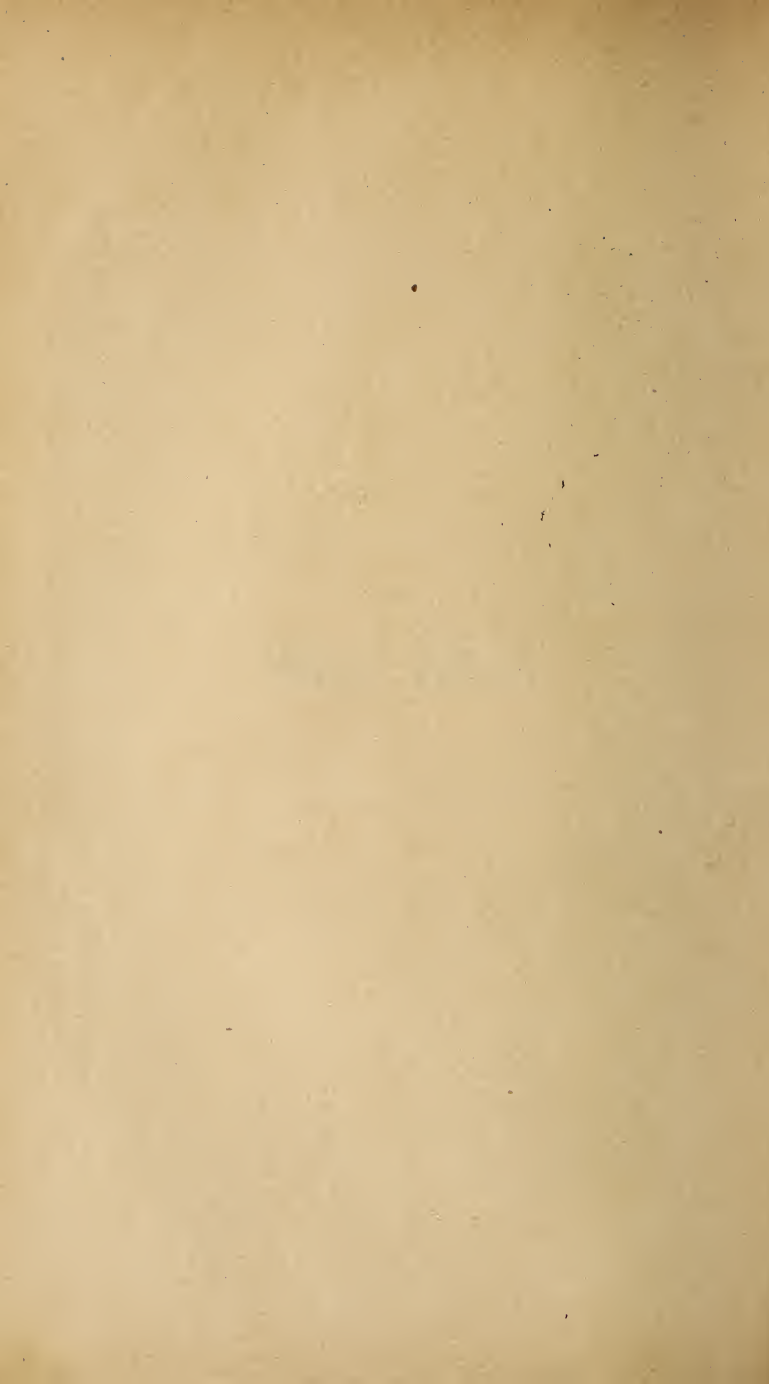

DRAMA EN TRES ACTES.

Preu: 2 Pessetes.

2

¡Ò REY Ó RES!

¡O REY Ó RES!

DRAMA HISTÓRICH EN TRES ACTES

Y EN VERS CATALÁ

ORIGINAL DE

D. Serafi Pitarra y D. Enrich Carreras

Estrenat ab extraordinari éxit en lo Teatro de Varietats
la nit del 30 Juliol de 1866.

SEGONA EDICIÓ

BARCELONA

IMPREMPTA DE SALVADOR BONAVÍA

CARRER DE PETRITXOL, 2.

1908.

Los drets de impressió son del Editor D. Eudalt Puig, y son del Autor los de representació.

Ningú podrá traducir ni representar aquesta obra sense permís de la *Societat d' Autors Espanyols*, que és la única encarregada d' administrar-la, y ab ella deurán entendres tots els Teatres y Societats particulars que vulguen representarla.

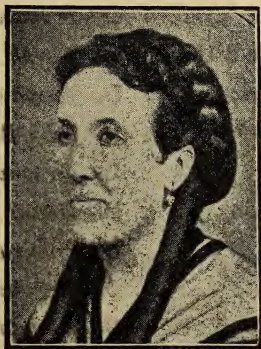
Queden reservats tots els drets.

Habiendo examinado este drama, no hallo inconveniente en que su representacion sea autorizada.

Madrid 11 Julio de 1866.

El Censor de teatros,
Narciso Serra.

A D.ª FRANCISCA SOLER DE ROS

*Per gratitut, per amistat y per
deber se us debía una demostració de
afecte; accepti donchs, la bona amiga
y la gran artista, aquesta dedicatoria
y etern será lo agrahiment de*

Los autors.

REPARTIMENT

PERSONATGES

ACTORS

Marta.	D. ^a <i>Balbina Pi.</i>
Dona Margarida.	D. ^a <i>Francisca Soler.</i>
D. Jaume, Comte d'Urgell.	D. <i>Joseph Villahermosa.</i>
Lo infant D. Enrich.	D. <i>Joseph Clucelles.</i>
Berenguer de Fluviá.	D. <i>Joan Bertran.</i>
Fra Benet.	D. <i>Fernando Puiguriquer.</i>
D. Anton de Luna.	D. <i>Miquel Llimona.</i>
Mantredo.	D. <i>Francisco Puig.</i>
Ciudadá 1. ^{er}	D. <i>Lleó Fontova.</i>
Ciudadá 2. ^{on}	D. <i>Joaquim Vigorría.</i>
Capità.	D. <i>Joseph Gener.</i>

Capitans castellans, catalans y gascons. Patges, poble,
soldats, etc. etc. etc.

La acció en lo sigle XV.

Acte II. Escena final.

ACTE PRIMER

LA FLOR DESFULLADA

Rica cambra del palau dels comtes d'Urgell. Al fondo, una galeria d'alt d'una escalinata que sia practicable; grans finestrals, un á cada costat, en primer terme. Damunt d'una taula molts pergamins y llibres. En segon terme lo trono, aprop del qual y damunt coixins de vellut, hi haurá una corona comtal. Es de nit; la escena il·luminada. Trofeus y armas per tot.

ESCENA PRIMERA

D. JAUME, FLUVIÁ, LUNA, FRA BENET.

(*Lo primer sentat al costat de la taula, Fra Benet a l'altre. Fluvía y Luna drets.*)

D. JAUM. Nobles senyors, escoltaume:
jo sé bé que'm sou lleals,
y tocant á n'est assumpto
me podreu dir la vritat.
Só aquell á qui la corona
d'aquestos regnes pertany?
Só aquell á qui's refería
lo rey en Martí lo Humá
quant estantne en la agonía,
y més que ab mots, ab senyals
digué que fós rey d'est regne
aquell á qui en dret tocás?
Jo crech que sí.. crech que'm toca,
mes podria esta obcecat,

- y per xó paré us demano.
- FLUV. Vostre dret, bon Comte, es clar
com ho es lo sol á mitxdía.
- LUNA. Jo de vos me crech vassall.
- D. JAUM. Aquí tinch copia de l'acta
que en Valldonzella 's firmá
quant lo rey Martí ..
- FRA. B. Requiescat.
- FLUV. Lo trono á vos vos pertany.
- FRA. B. Vos, á més, del Rey en vida,
ja vareu serne nombrat
de sos regnes y dominis
procurador general;
tal cárrech en nostra terra
en totstemps se sol donar
al fill primogénit; ergo
dantvos á vos cárrech tal,
en vos son successor veyá
lo rey en Martí l'Humá.
- D. JAUM. Aixís donchs, creyeu vosaltres
que puch ab rahó esperar
que'l Parlament que's trobava
no fa molt reunit en Casp,
per donar rey á aquets pobles,
mon dret regoneixerá?
- FLUV. May ho he duptat.
- LUNA. Ni jo ho dupto.
- D. JAUM. A vos, pare, qué us apar?
- FRA. B. Que'l dret es vostre, y espero
que en que'l teniu convindrà
lo Parlament, si bé es cosa
que per ara sols Deu sap.
- D. JAUM. Ho acertas donchs, mare m'fal (Foyòs.)
meu es lo dret... sí.. es vritat.
Y ab tot, jo no tinch confiansa.
En Vicens Ferré... Aquest Sant! (Concentrat.)
me persegueix ab tanta ira,
y sa influencia es ja tal...
- FLUV. Prompte sabrém bonas novas.
- D. JAUM. Ah! Las novas tardan tant!
- LUNA. No ha passat, senyor, encara
la hora fixada.
- D. JAUM. (Alentantse.) Es vritat.
Quant diferent compta l'home
segons sent lo goig ó'l plany!

Jo he passat anys com estonas,
y ara estas sigles se'm fan.

(*Va á mirar al finestral ab ansietat.*)

Res! Deu meu! Lo missatger
per aquell coll al passar
deu encendrer la fogata,
de sa vinguda senyal.
Tot está fosch. Ab motiu
comenso á desesperar.
Més, nobles senyors, digaume:
Qué deuría fer, si acás
fos en contra meu lo fallo;
si á un altre'l ceptre fos dat?
Deuría jo subjectarme?
Deuría abaixar lo cap?

FLUV. Apartau tan trista idea.

D. JAUM. Mes si fós!

FLUV. Si fós, es clar.

LUNA. Un caballer ab sa espasa
escriu lo seu dret!

FLUV. Caball

Quant se vo! solidar l'honra,
la contracta's firma ab sanch!

D. JAUM. Es dir donchs que...

(*Uns quants versos abans havia aparegut en la galeria del fondo Dona Margarida, mirant fixament al cel, com si observás algun astre, y al arribar al últim, ja ha baixat al prosceni.*)

ESCENA II

Dits y DONA MARGARIDA

MARG. Guerra!

(*Tots se gin en sorpresos y saluden á la Comtesa.*)

D. JAUM. (*Apart, abatut.*) Guerra!

MARG. O rey ó rés! Fill, ja ho saps.

FLUV. (Lo que jo dich

D. JAUM. Greyeu, mare?...

MARG. Que'l ser rey, fill, te pertany.

Lo ceptre es teu; la justícia
está tota de ta part.

Mes ab tot, lo Parlament
ton dret no declararà.

D. JAUM. Qué diheu, mare?

- MARG. Serà un altre
aquell á qui elegirán.
- D. JAUM. Y ho creyeu vos?
- MARG. Vina, mira.
(*Portantlo á un finestral é indicantli lo camp.*)
Dígam si veus la senyal.
- D. JAUM. Es vritat! Deu meu!
- MARG. T'ho deya:
No esperis may res de Casp,
tinch presentiments horribles;
de Casp espera sols mals.
Mes pensa que Catalunya
tota entera s'alsará
en favor teu.
- D. JAUM. Mare!
- MARG. Pensa
que tens molt bons capitans.
Vritat, senyors?
- FLÜV. Nostra hisenda,
nostra vida, nostra sanch...
- MARG. Ho veus, fill meu?
- D. JAUM. (*Vacil-lant sempre*) Mare mía!
- MARG. Guerra al Parlament de Casp!
Guerra á aquell que s'elegesca!
Guerra á tots!
- D. JAUM. (*Horrorisat*) Per Deu, callau!
- MARG. Comte d'Urgell! Que ets, fill, pensa
d'una rassa de gegants,
y que't deixaren sa herencia
de glorias los teus passats.
Pensa que si'l Parlament,
per damunt ton dret passant,
á un altre que tu no sías
Rey d'Aragó vol deixar,
no sols deixas de ser rey,
sino que has de ser vassall.
- D. JAUM. Prou, mare, ja, si es precis
que sia, guerra hi haurá;
disputaré ma corona! (*Entussiasmantse.*)
- MARG. Assó, mon fill! (*Orgull.*)
- D. JAUM. (*De repent.*) Mes... Qui sap!
No será pot ser precis
á tal estrem arribar.
Pot sé'l Parlament: declari
neseq sols meu lo ceptre real.

Anausen a la muralla; (Als nobles.)
y quant mon propi al passar
encengui al coll la fogata,
després de ferme senyal
ab un toch de trompa, á rébrel
anau, que estich anhelant
per tenirne prompte novas.

FLUV. Ho farém com ho manau.
Comtesa!

LUNA. Comtel
(*Se'n van los nobles, després de inclinar-se tots, com salu-
dant, menos Fra Benet, á qui la Comtesa fa quedar,
deturantlo.*)

MARG. Vos, pare...
Tinch de parlarvos... quedaus.

ESCENA III

D. JAUME, DONA MARGARIDA, FRA BENET.

D. JAUM. Deu fassia que m'elegescan!
(*Se'n va a mirar per la finestra ab gran ansieta.*)

MARG. No, fill, no t'elegirán!
(*Apart y contemplantlo un moment ab llástima.*)

D. JAUM. Com tarda! (Apart; mirant á fora.)

MARG. (*Apart á Fra Benet.*) Pare ho presento.
(*Apartantse ab ell un trós, com perque son fill no ho senti.*)
He vist al cel las senyals;
miraulos.

(*Margarida y lo frare se'n van cap al fondo y se quedan
mirant lo cel per la galeria y d'esquena al públick. Lo
Comte sempre en la finestra.*)

D. JAUM. Rés... Pobres pobles!
Ells ma ambició pagarán!

ESCENA IV

Dits, María.

(*Que al entrar se topa ab sa avia y li besa la má, fa lo
matetx ab son pare, anantlo á trobar á la finestra, des-
prés de lo qual ella se'n va á l'altra, mirant també ab
gran ansietat.*)

MARIA. Avial Pare!
(*La Comtesa, distreta ab los astres, ni s'adona de que li*

besin la mà. Lo Comte no se n'adona fins que sa filla ja està mirant per la finestra.)

D. JAUM. (Ahl Pobre filla!

Ella també'n sofrirà!)

MARIA. (Enrich, mon Enrich, com tardas!)

D. JAUM. (Son amor tinch de matar!

Si al menys... Ay! Rés!) (Mirant.)

MARIA. (No vé encara!)

(Lo quadro era: Marta a l'u. finestral, lo Comte a l'altre, y Fra Benet ab la Comtesa al fondo; mes ara aquets dos baixan fins al prsceni parlant, y quedant los altres, fins que s'indiqui, sempre en las finestras.)

MARG. Jo ho he vist... no m'he enganyat.

Escolteu si son pressagis

los més tristos y fatals.

Prop ja lo sol de la posta,

(ho he vist pare, estantne al camp;)

los núvols que al cel cubrían

en lloch de lo bes rosat

que'l sol despedintse'ls dona,

tenían tacas de sanch. (Terror.)

D. JAUM. (No's veu encar la fogatal)

MARIA. (No sento encar son caball!)

MARG. Lo vent ab forsa udolava

y al... passar per mon costat,

la ratxada, á mon oido

murmurava mots estranys.

D. JAUM. (Rés!) (Desesperant.)

MARIA. (Com tarda!) (Idem.)

MARG. Bé ho recordo;

«Ton fill será desdixat!»

«Trist d'e!!» me deya, y la ratxa

venía d'allá... de Casp.

Trista, pare, ab gran angunia

pe'l que havia vist al camp...

abatuda ab tals auguris,

he arribat aquí al palau,

sent ja de nit, y al pensarhi,

dintre de ma cambra estant,

ha entrat ara un de mos patges

á anunciarme ab molt afany

que per la part de ponent

se veu un estel ab raig.

De ponent! Compreneu, pare?

De la part de la ciutat (Molt marcat.)

ahont lo Parlament se troba!
FRA. B. Es cert, Comtesa.
MARG. Esperar
podem llavors sols desditxas!
Ja á los jueus tinch avisats,
y juntadas mas riquesas.
Vos que ab los astres parlau,
vos que sabeu lo que indican,
correu per Deu, pujeu dalt
la torre del homenatge,
y si per cas confirmau
mon trist y fatal pressagi.
Si'ls estels indican danys
per la familia dels Comtes
d'Urgell, si indican acás
que aquest injust Parlament
que reunit estava en Casp
á altre que mon fill no sia
ha fet rey... Fill meu. ja! o saps!
Guerra á mort!

(*Agafant al Comte que respon maquinalment y sens apartar los ulls de la finestra.*)

D. JAUM. Sí sí, mare.

MARIA. No vé! no vé encara! Ah! (*En la finestra.*)

(*Assó fa tornar en sí al Comte, que diu ab sentiment.*)

D. JAUM. Veyeu, mare com l'estima?

MARG. De son amor vull parlar.

Pare, á consultar lo cel (*A Fra Benet.*)
prompte som ab vos; anau.

ESCENA V

Dits, menos FRA BENET.

MARG. Filla meva, ab lo teu pare
d'assumptos interessants
debem tractar.

D. JAUM. (*Lo plor li escapa.*) Sí, Maria.

MARIA. Pare, pare, esteu plorant!

D. JAUM. (*Pobre filla!*)

MARIA. Qué es? Qué us passa?

D. JAUM. Ves ton amant a esperar;
tas il-lusions alimenta
tant com pugas, filla; val
més un instant d'il-lusió

- que un sigle de realitat.
- MARIA. Avia! (Besantli la mà.)
- MARG. Deixans, y adeu, filla.
- MARIA. Pare! Presentantli lo front que ell besa.)
- D. JAUM. Adeu! (Gosa un instant.)
- (Las últimas paraulas las diu lo Comte contemplant ab llàstima á Maria quont se'n va. Aquesta se'n va sens apartar los ulls de la finestra fins que al arribar al fondo veu la galeria; llavors los fixa en lo camp fins que desapareix. Mentrestant la Comtesa també ha mirat per la finestra.)

ESCENA · VI

D. JAUME, DONA MARGARIDA

- MARG. Lo senyal no's veu encara. (Ironia.)
- D. JAUM. No ja temo algun flagell.
- MARG. Escólteu, ara un consell,
Comte, de la vostra mare.
Fixeus bé en lo que us diré.
- D. JAUM. Parleu ja.
- MARG. Dona María,
filla vostra v neta mia,
estima un donzell.
- D. JAUM. Ho sé.
- MARG. Vos debíau ja coneixer,
com jo us diguí, que amor tal
debía á tots ser fatal.
Perqué 'l deixáreu donchs creixer?
No podíau presumí
que impossible un amor era
entre un fill del de Antequera
y una filla vostra?
- D. JAUM. Sí.
- MARG. Perqué donchs, Comte, al instant
no n'apagareu sa flama?
- D. JAUM. Perque l'amor ab que l'ama
ja al naixer era volcan.
L'amor com lo que ara 'l cor
de ma pobre filla sent,
naix, es inmens al moment,
y no es res ans de sê amor.
Per çó fou que 'l mateix dia
que sa flama va notar,

ni ella la pogué apagar
ab tot lo plor que tenia.

MARG. Tant si lo injust Parlament
vos declara rey á vos
com al de Antequera, 'ls dos
vos tindréu odi sangrent.

¡La néta mia estimar
al fill de qui sens cap rahó,
mogut per vil ambició,
vostre dret vol disputar!
¡Lo pensarho sols m'aterra!

D. JAUM. Es vritat. ¡Ah!

MARG. ¿Donchs per qué
si al fi, Comte, hi té d'havé
entre 'ls dos fréstega guerra?

D. JAUM. Vos sou mare, mare mia,
y sentint l'amor de mare
sabréu be si pot un pare
dur á un fill á la agonía,

MARG. Compren tú si al dirte assó
es cruel la pena meva,
quant sent ella filla teva
dos cops mare li só jo.
¡Compren si es poch lo dolor
que dins lo meu pit hi haja,
quant jo só la font, d'hont raja
aquest doll inmens de amor!

D. JAUM. ¿Com podeu donchs, sent així,
trossejarne sa esperansa?

MARG. Perque l'orgull, la venjansa
y l'odi ho volen de mí.

(Concentrat.)

D. JAUM. ¿Y no vos conmov son plor?

MARG. Tú per les teves batalles
cubreixes ton pit de mallas;
jo per aquestas... lo cor.
Que l'olvidi es donchs precís.

D. JAUM. Sí, sí...; no... vull esperá
mentres puga. Sempre hi ha
prou temps per ferla intelts,

(Lo «Sí, sí» com anant á dirho á la seva filla. Lo «no»
repensantse.)

Pobre filla!

(En aquest moment apareix María ab Manfredo al costat
que du un paneret de rosas blancas; María ne du en la
má una gran branca, y arrancantne rosas las va tirant

al cistell que li du'l patje.)

MARG. Aquí ve ella;
no perdeu aquest moment

(Se separan; Margarida mira per una finestra. Lo Comte per l'altre, y María va avansant pe'l mitj ab lo patje.)

D. JAUM. ¡Res!

MARG. ¡Ah! mon presentiment!
¡Lo núvol de sanch! ¡La estrella!

(«Ln núvol de sanch» en la finestra; «La estrella» en la galería, y desapareix com observantia fixament.)

ESCENA VII

D. JAUME, D.ª MARÍA y MANFREDO.

MARÍA. Lo cistell pot deixá'l patje.

PATJE. Me pot manar ma senyora.

MARÍA. Quédát de guayte á la vora,
y pórtam tu'l dols missatge.

(Lo patje sen va, y á cada vers se detura.)

Vina al veure son plomall;
quant remor sentis sisquera;
quant vegis la polsaguera
que n'aixeca son cabail.

(Lo patje saluda y se'n va. María segueix arrancant rosas assentada prop la taula de l'altre costat de D. Jaume, que segueix mirant al camp; però després de una pausa se gira y al veurer á sa filla diu:)

D. JAUM. ¿Ne fas garlandes, María?

MARÍA. La Verge del Erm, mon pare,
las está esperant encara
per guardar la ditxa mía.

D. JAUM. Los ángels la guardarán
de qui la Verge engalana.

MARÍA. Assó'm digué la gitana
la última nit de Sant Joan.
Nit tan bella entre las bellas
que'm sembla al mirar son vel,
que ab son carro, Deu, pe'l cel
havía alsat pols de estrelas.
Ab mas damas, com sabeu,
lo fresch oreig respiravam,
y los fochs del mont contavam
quant sentím dolsa una veu.
Ab sos ulls negres com moras,

y ab son faldellí de grana.
—La má,—digué una gitana,—
—damiselas y senyoras,
Me tocá al últim á mí:
li doní prop de un roser
la mia má, y ab plaher
søs ulls brillaren allí.
—¡Ay si 'n seréu de ditxosa,
y de rica y de estimada!—
me digué, quant sa mirada
se trobá ab pálida rosa.
La veu, y trista 'ls ulls tanca
esclamant:—¡Kosa importuna!
ja está la vostra fortuna
dintre de una rosa blanca.
La branca que dóna al Nort
culliu cada any d'eix roser:
dins las rosas que ha de fer
guardará la vostra sort.
Res perdréu si 'l fret que avansa
ó 'l vent ó 'l cel las despulla;
mes ¡ay si una má desfulla
la flor de vostra esperansa!—
Veus aquí per qué, senyor,
garlandas faig á María.
¿Qui millor ne guardaría
la esperansa del meu cor?

D. JAUM. (Comparansa trista y cruel...
Jo pensant en mort y en guerra,
y ella tenint en la terra
la ignocencia de lo cel.)

MARÍA. (¡No sento encar son caball!)

D. JAUM. (¡No's veu la fogata encaral)
(Acabem.) ¡María! (*Després de un esfors.*)

MARÍA. ¡Pare!

D. JAUM. Me costa 'l dirtho treball.
La Verge del Erm hermosa
te vulla aquestas guardar;
mes jo ne dech desfullar
de ton cor las blancas rosas.

MARÍA. ¿Com pot ser si no parleú
sens umplirlo de alegría?

D. JAUM. Lo meu fat ho vol, María,
no mon amor. ¡Be ho sap Deu!

MARÍA. ¿No parlaréu per favor?

- D. JAUM. ¡Temo tant véuret marcida!
Lo sol de avuy es ma vida,
l'últim que ha vist ton amor.
- MARIA. ¡Ah! veus aquí la tardansa!
¡Digueu, pare!.. ¿Cap avall
lo riu á n'ell y caball
pot ser sen du ab ma esperansa?
¿Es pot ser que ja m'olvida?
¡Aconsoleu mon dolor!
¿No veyeu que son amor
es la meytat de ma vida?
- D. JAUM. ¡Tant l'estimas!
- MARIA. (*Ab expansió.*) ¡Oh! l'adoro.
De véurel sois viu María.
Si sonríu, rich de alegría;
y si plora, de dol ploro.
¿Caballer en son caball
no l'heu vist quant coronadas
de perlas de las rosadas
du las plomas del plomall?
¿No l'heu vist quant trovador,
en lo jardí de María,
al morir lo rey del dia,
ne canta trovas d'amor?
¡Banya al sol son rostro hermós!
- D. JAUM. (¡Y encar del ceptre 't recordas!) (*A son cor.*)
- MARIA. Fent brillá en l'arpa las cordas
com á rajolins de or fós.
Jo al véureu beso l'anell *Ho fa.*
que ha juntat la passió nostra,
y si est cor no fos mitj vostre,
ja fora, pare, tot d'ell.
- D. JAUM. Deu meu! Deu meu!
- MARIA. Si suspiro,
lo meu sospir per ell es.
- D. JAUM. (No val sa ditxa molt més
que la corona a que aspiro?)
- MARIA. Per xó detrás sos ulls bells
mos sospirs dú á las batallas.
entre 'ls anells de las mallas
y las ondas dels cabells.
- D. JAUM. Ta il·lúsió es núvol, herm osa,
que 'l sol daura al raig darrer;
y jo 'l vent que deu desfer
aquest núvol d'or y rosa.

- MARIA. Pare, per l'amor de Deu!
D. JAUM. Es l'amich ja un enemich;
deus olvidar don Enrich...
es un somni l'amor teu.
- MARIA. Qué haveu dit!
D. JAUM. Lo que sents ara
MARIA. Lo que sento es la desdixal
y si era un somni ma ditxa,
perque'm despertaveu, pare?
- D. JAUM. Lo teu oncle don Martí,
rey llegítim d'Aragò...
- MARIA. Qué'm parleu á mi d'assó?
Parleume d'amor á mi.
- D. JAUM. No pot ser, filla. Per lley,
per drets que la sanch me dona,
meva ha de ser la corona
del poble de que ell fou rey.
Y entre 'ls que l'están cercant,
lo qui més lograrlo espera.
es, María, 'l d'Antequera;
lo pare de ton amant.
- MARIA. Hi ha martiri més cruell
D. JAUM. Ja entre 'ls dos sols es possible
una guerra més terrible
que la que l'infern fa al cel.
Així donchs, filla, es precís...
- MARIA. Deu meul Perqué tinch de sé
tant desdixada? perqué
heu volgut probarme aixís?
Perqué sempre tot lo mal
per nostra familia passa?
- D. JAUM. Perque som de noble rassa;
perque tenim sanch real;
perque donant que envejar,
tot contra Nos se subleva.
Sempre los llamps, filla meva,
cauhen en lo campanar.
Perque dels d'Urgell lo nom,
entre lo bosch de la gent,
es un roure corpulent
que sobrepuja á tothom;
y quant l'huracá, que espanta,
tot lo que troba destrueix
lo alt roure es qui més sofreix,
peró fort la furia aguanta.

Y quant tot queda arrasat,
mostrant sencer son ramatge,
diu l'altiu roure á l'oratje:
jo t'he vensut, tempestat.

MARIA. Mes olvida'l roure altiu,
que per batre á qui l'humilla,
ne mata á l'eura senzilla
que enlassada á son tronch viu.

D. JAUM. Jo matarte, filla meva!
Jo, filla meva! Perdona.
No! No vull una corona
que'm costi la ditxa teva.
Fúnebre me semblaria
ta corona virginal,
y ma púrpura real
lo teu sudari, María.
Fugim, fugim al moment
hont prop ton amor descansi.

*(De repent y tement que l'hagin sentit la porta á un costat
y li diu ab horror:)*

Peró lluny hont no m'alcansi
lo despreci de la gent.

MARIA. Lo despreci pera vos!...

D. JAUM. Sí, sí... mes baix, filla mía;
lo despreci... sí, María;
mes lo sofrirém tots dos .
Prop del riu ahont ta infancia
passarés pura y serena
jugant ab punyats d'arena,
y aspirant dolsa fragancia;
ab ta mare...

MARIA. Mare mía!

D. JAUM. Y ab tos besos amorosos,
qué hi fa si allá som ditxosos,
que'm desprecin, María?

MARIA. Ah! no, no... qué es l'amor meu
per valer vostra deshonra?
Si no puch salvar vostra honra,
perqué'l valor m'ha dat Deu?

D. JAUM. Qué dius, filla?

MARIA. Ab mos amors
deditxat ne foreu; ara
mon cor donchs será, mon pare,
la tomba dels seus recorts.

D. JAUM. Y si l'amor ton cor glassa,

MARIA. sens ton somris, que faré?
Vull oblit, y oblidaré
que d'héroes ne vinch de rassa.
Quant aqui dels fets més grans
n'es cada pedra un trofeu,
fora jo lo sol pigmeu
d'una prole de gegants?

D. JAUM. Oh! Ja alentas tu ma fé.

MARIA. (Ay! l'estimo tant encara!)

D. JAUM. Lluytarém, com diu ma mare;
que tinch de ser rey ó ré.
Valor, filla! Si no'l veus,
l'oblidarás aigun día;
pensa que lo temps, María,
pot molt més de lo que creus.

MARIA. Com, si lluny del seu costat
m'es un sigle cada estona?

D. JAUM. Oh! sí... un any de penes dona
noció de la eternitat.

MARIA. L'estimava tant!

D. JAUM. Ho sé.

mes ja en ta pena amorosa.
pensa que'l cel ho disposa.

MARIA. Sí, pare, sí, lluytaré. (Gran valor.)
si es vostre enemich, desde ara
jo'l tindré per enemich. (Creixent per graus.)
L'oblidaré.

(En aquest moment surt Manfredo anunciant en la porta
del fondo.)

MANF. Don Enrich.

MARIA. Ah! No puch... l'estimo, pare!

(Lo Ah! al sentir lo nom, dolorós, inmens; después agatant
son pare y portantlo a un cantó lí diu baix y ab desespera-
ció lo que queda de vers, mentres D. Enrich ha apare-
gut en lo fondo. Lo patge se retira.)

ESCENA VIII

Dits. D. ENRICH, vestit ab lo mantell de Maestre de Santiago.

(Lo Comte, después de fer u. esfors y serenantse com pot,
tapa ab son cos á sa filla.)

D. JAUM. Don Enrich, entrar podeu.

ENRI. Comte. (Entrant y saludant.)

D. JAUM. Parlarvos volía,

- y aquí, devant de María,
don Enrich, m'escoltareu.
- ENRI. Sé de qué'm voleu parlar,
mes remey ne tinch encara.
- D. JAUM. Lo sol remey que hi ha ara.
es vostre amor oblidar.
Quant en temps de més ventura
estimareu á María,
jo vostre amor consentía,
pera fer sa ditxa pura.
Quant en temps de més desditxa
vol ser rey lo de Castella,
jo vos dica á vos y á ella:
no penseu més en tal ditxa.
- MARIA. Pare! Pare! Ah! *(No podent més.)*
- D. JAUM. *(Ap. rapit, no podent més.)* Mes valor!
- ENRI. Mes sabeu?
- D. JAUM. No vull saberho.
- ENRI. Si escoltantme...
- D. JAUM. No dech ferho
perque no ho vol mon honor.
- ENRI. Y qué l'amor d'honor sap
en lo cor que Deu vos dona?
- D. JAUM. Pera dur una corona. *(Amargura.)*
sols es precís tenir cap.
- ENRI. Mes ahont assò se'n porta
la ventura de que'm prival
quina esperansa tinch viva
si aquesta esperansa es morta?
- D. JAUM. Tant si vens lo d'Antequera
com si jo só rey per sort,
nos odiarém á mort
y guerra sols nos espera,
- ENRI. ¿Per qué si acceptant lo fet
respectau vos á mon pare,
á que'l dret li dongau ara?..,
- D. JAUM. Perque sols es meu lo dret.
Renét de un rey d'Aragó
fill ne só de rassa honrosa;
filla d'un rey n'es ma esposa;
l'únich que té dret só jo.
- ENRI. *(¡Il-lusions que moriu ara
voleu al cel amorosas!)*
- MARIA. *(¡Ay! que fan aquestas rosas
que no's desfullan encara!)*

ENRI. Escolteu donchs...

D. JAUM. (*No volentho sentir.*) Ni un moment.

ENRI. ¡Obstinació mes fatal!

(*En aquest instant se ou una trompa de cassa y brilla una fogata en una montanya del foro, que's veu per la gran portalada.*)

LOS TRES. ¡Ah!

MARÍA. ¡Deu meu! (*Cayent abatuda.*)

D. JAUM. (*Ab alegría inmensa.*) ¡Ah! La senyal del fallo del Parlament. (*Se'n va.*)

ESCENA IX

MARIA, D, ENRICH.

ENRI. ¿Y avuy que s'hàn vestit de ricas galas las puras il·lusions del amor meu, n'arrencas en son vol sas blánkas alas y al caure en ton oblit cruel m'igualas al ser mes desdixat malehit de Deu?

MARÍA. ¿Avuy, donzell?

ENRI. ¡Oh! sí. Lo rey mon pare ha consentit avuy en nostre amor.

MARÍA. ¡Reyna María, de los ángels mare!
(*En un trasport de goig inmens, pero de repent cau ab mes abatiment que abans*)

¡No!... son espurnas de la ditxa, que ara, té, feta cendras, per sepulcre, 'l cor.

ENRI. ¿No recordas que l'aygua cristallina de la font que naixia entre 'l rocam refrescá ab una gota diamantina ton llabi encés per una veu divina que en lo fons de ton cor digué: «¡Jo t'am'!»
¿Per qué si es cert que assó pura 'm jurares vols per un ceptre destrossar mon cor?
¿Per qué per odis d'altres m'oblidares?
¿Per que 'l mantell real de nostres pares ne té d'amortallar lo nostre amor?

MARÍA. Caygué en un riu la flor de ma ventura, y al demanarli ni'm contesta altiu; en sas onas la du á sa sepultura y encar que prego y ploro, no's detura la marxa magestuosa de lo riu.
Aquest riu es l'honor de lo meu pare, y nostre amor entela aquest honor;

per ço á tos prechs indiferent es ara
com ho es á lo riu que s'ix de mare
de la arrastrada víctima lo plor.

ENRI. ¡Adeu María! *(Depres de lluytar.)*

MARÍA. ¡Ay!

ENRI

Si dolorosas
brandan campanas en la catedral;
jo espero tas pregarias amorosas.
Será que de ma tomba son las llosas
los primers esglahons d'est trono real.

MARÍA. Si un missatger de penas t'anuncia
que un'urna ha vist cuberta ab panyos d'or,
dins de l'urna, donzell, jeurá María.

ENRI. Si no'm troba ja mort, en l'agonía.
me trobará la nova de ta mort.

MARÍA. ¡Ay llágrimas de fel desesperadas!

ENRI. ¡No'n tinch jo d'altras per lo meu dolor!

MARÍA. Las llágrimas de goig y enamoradas
han quedat per mon mal ¡ay! enxarcadas
entre las ruinas de mon pobre cor.

*(D. Enrich s'en va, mes al arribar al fondo lí acut un
pensament y torna al prosceni entussiasmat.)*

ENRI. ¡María! .. un recort!

MARÍA. ¿De tos agravis?...

ENRI. De tú benehiré fins un dogal,
y'l besaré.,.

MARÍA. ¡No de matarme acabis!

ENRI. Com besa la ferida ab sangrents llabis
l'acer ab que 'ls hi obra fer puuyal.

MARÍA. De las rosas que guardan ma esperansa
guardan una, donzel!.

ENRI. *(Prementla y besántla.)* Fins á la mort.

MARÍA. Si's desfulla, cumplerta es ta venjansa.

ENRI. ¡Oh Deu del cel, María, tinch confiansal

(De repent.)

MARÍA. ¡Fes que la vegi lo meu pobre cor!

ENRI. Si'l Parlament lo ceptre al Comte dona,
seré jo ton espós. *(Ab expansió.)*

MARÍA. *(Goig immens.)* ¡Ton cor ho ha dit!

ENRI. Es mon pare qui anhela esta corona
y sols per mon amor... ¡Pare, perdona!
Deu fassia que no sias lo elegit.

MARÍA. ¡Cor generós y gran! *(Goig creixent.)*

ENRI. *(Ab ironía.)* ¿Qui es que mes ama?

MARÍA. ¿Y aquesta nova que 'm dará l'amor?

ENRI. ¡Anemla ja á saber!
MARÍA. (*Frenétichs de alegría.*) ¡Mon cor s'infl ama!
ENRI. Correm.

ESCENA X

MARIA, D. ENRICH, D. JAUME.

(*Marta y D. Enrich corrian cap al fondo ansiosos de saber la nova, quan de repent apareix al mitj del portal, lo Comte ab lo cap baix, desencaixat, y ab un pergami en la mà; al véurel los dos amants retrocedeixen espantats, y comprenent lo que passo, desmaya de repent son exagerat entusiasme.*)

LOS DOS. ¡Ah!
D. JAUM. ¡Tot perdut! (*Concentrat.*)
MARÍA. ¡Mor, cor!
ENRI. (*Ab ira concentrada.*) ¡Ja es fama que no tan prompte's fuig de lo dolor!

(*Despres de una pausa, lo Comte, com delirant y no havent vist á ntingú, arriba fins á sa cadira, s'assenta y després d'haver mirat al cel, cau abatut y plora. Los dos amants lo segueixen pas á pas observantlo y demostrant vivament lo interés que'ls inspira son dolor.*)

MARÍA. ¿Ho veyeu? (*Per son pare.*)

ENRI. ¡Per Deu, María!

MARÍA. ¡No! Mon pare es desdixat...
d'ell quedo donchs al costat.

ENRI. (¡Última esperanza mia!...)

(*Com despedintsen ab amor immens y quedantse á un cantó.*)

ESCENA XI

Dits, FLUVIÁ, LUNA y caballers.

MARÍA. ¡Pare! (*Com aconsolantlo.*)

FLUV. Senyor.

D. JAUM. ¡Sens ventura
veyent sempre ton dols plor,
María, tu ets una flor
aprop d'una sepultura!

MARÍA. So vostra filla, mon pare,
y fins plorant só ditxosa
si al sufrir vos, amorosa,
conort vos dono com ara.

- FLUV. Y si ni aixís sou felts
y vos falta esta corona
s'hi va, s'arranca y s'us dóna.
- D. JAUM. ¡No, Fluviá! (*Movent lo cap ab amargura.*)
- FLUV. (*Sech.*) Jo som aixís.
(*Després d'assó se passeja agitat amunt y avall. D. Fau*
me llegeix lo pergamí y sa filla lo contempla ab interés.
Luna á l'un extrem y D. Enrich á l'altre.)

ESCENA XII

Dits, DONA MARGALIDA, y FRA BENET.

- MARG. ¡Mort, estermini y venjansa!
Ho indica 'l cel.
- FRA. B. Ho he vist jo.
(*Baixavan pel fondo y ara se paran á mirar per un fines-
tral. Lo Comte després d'haver llegit lo pergamí torna á
dar mostrás de abatiment.*)
- FLUV. Valor, Comte
- MARÍA. ¡Pare!
- COMTE. ¡No!
Ja no hi ha cap esperança.
Aquest pergamí, Fluviá,
dóna al de Castella 'l dret. (*Fluviá lo llegeix.*)
(*Aquets diálechs son los uns á un cantó, y los altres al
altre.*)
- MARG. Sempre lo cel, Fra Benet,
contra nosaltres está.
Luna. (*Luna s'hi acosta.*)
Vindrán prompte 'ls jueus?
- LUNA. Esperan fora, Comtesa.
- MARG. S'han de vendre per la empresa
ios tresors del Comte y meus.
Nos ajudan los gascons,
y á més lo duch de Clarena,
si acás ajudarnos pensa
ab tots los seus esquadrons.
Capitans aventurers
desembarcan en la costa,
y esperan paga ó resposta
en lo pati 'ls missatgers.
Feune de tot florins d'or.
(*Luna saluda y se'n va.*)
- FRA. B. Ben previngut ho teníau.

- MARG. Fra Benet! Ay! si sabíau
lo que'l ser dona'm fa horror!
(*En aquest moment acaba Fluvia de llegir lo pergami, y
estrenyentlo ab ira.*)
- FLUV. Deu de Deu! Mala ventura!
- COMTE. Desdixat sempre!
- MARG. (*Adonantse ara d'ell.*) Fill meu!
no será lo ceptre teu...
indici clar m'ho assegura,
Ta estrella que ans brillant era
palideix, se va apagant,
y es avuy la més brillant
la estrella del d'Antequera.
No m'enganyo, Comte, no;
ell será'l sol elegit
per lo Parlament malehit,
rey del regne d'Aragó.
- COMTE. Y si aquest ceptre se'm roba
y also mos pendons, no erro?
- MARIA. Ab la ma en lo pom del ferro
t'ha de trobar esta noval
Ab ton plor perts ta fortuna;
son las llágrimas que't dona
las perlas de ta corona.
que's van fonent una á una.
- D. JAUM. Sí, mare mía, es vritat. (*Alentantse*)
- MARIA. Pare!
- MARG. Es un pressagi.
- D. JAUM. Mare.
Nó es un pressagi, no, ara
ja es la trista realitat.
Nostra familia pel fanch!
- FLUV. Deu de Deu!
- COMTE. (*Fora de sí.*) Qué dius!... Acaba.
- D. JAUM. Tot perdut! (*Pausa.*)
- MARG. (*Dolor inmens*) No m'enganyava.
Lo estel... los núvols de sanch (*Mirantho.*)
- FLUV. Un estranger elegit!
- MARG. Y si fos que us enganyeu!
- D. JAUM. No puch dubtarne, mireu,
aquí tinch lo fallo escrit.
... «Y en lo realme d'Aragó
fidelitat jurarán
á don Fernando, l'infant
de Castella.»

MARG. (*Orgull gran.*) Comtel no. (*Prenentli.*)

D. JAUM. De tots los del Parlament,
mireu si só desdixat,
que en favor meu han votat
dos, mare, dos solament.

(*D. Faume entregat enterament á son dolor, queda anonadat mentres D. Enrich s'adelanta.*)

ENRI. Sent ja cert, vos puch parlar.

MARG. Vos aquí! (*Horrorisada.*)

MARIA. Ay Deu!

MARG. Horror!

Vos fill del usurpador!

ENRI. Jo...

MARG. Surtiul (*Imperatiu.*)

FLUV. (*Ap. aprobantho.*) (Clá y catalá.)

(*D. Enrich se retira uns passos, mes no se'n va. La Comtesa després d'un moment agafa lo pergami y com duplantne ho vol llegir ella mateixa y ho fa.*)

MARG. Es vritat. Oh! sí, cert es.

No hi ha justicia en la terra.

Nos la farém. Guerra! Guerra!

Sí, fill meu: O rey, ó rés!

T'han robat sens lleys ni fé;

jo la sanch del d'Antequera

(*Atravessan la escena d'en tant en tant ab safata, joyas gerros d'or y bahuls clavetejats.*)

vull derramar, só una fera,

vull veniansa y la obtindré.

COMTE. Mes la guerra es tant terrible! (*Abatut.*)

MARG. Ah! (*Mirant al cel y ab desesperació.*)

FLUV. (La nova que han sentit

distint efecte ha produhit.

als dos, mes als dos horrible.

MARG. La sanch se derramará

sense pena ni pietat.

Comte d'Urgell! T'han robat.

ENRI. Comtesa! (*No podent contenirse.*)

D. JAUM. Y MARG. Oh! (*Ab tra.*)

ENRI. Basta ja!

Si lo elegit n'es mon pare!

MARIA. Galleu, infant, per favor!

MARG. Sou fill del usurpador!

Malehl!..

(*La Comtesa adopta una posicio tan imponent que tothom s'aterrorisa de sa maledicció y la detenen.*)

- MARIA. Deu, avial
- D. JAUM. Mare!
- ENRI. Reporteuvos y cregueu
que si lo Parlament dona
á mon pare la corona,
está'l dret en favor seu.
- D. JAUM. Jo 'n tinch dos y 'ls dos sagrats;
me los donan, infant, no
tant sols la sanch real sino
mos fets y 'ls de mos passats.
- MARG. ¡Be, fill!
- ENRI. Penseu que demostra
desitx de pau esta terra
y que en desastrosa guerra
sumiréu la patria vostra.
- MARG. ¡Assó volem!
- ENRI. *(Al Com.)* ¡Per favor!
de vostre poble apiadeus.
- D. JAUM. ¡Veuré encar pót sé á mos peus
al fill del usurpador!
- ENRI. Oh! Comte, si... si assó fés
que al Parlament respecteseu
y que als pobles evitessu
guerra y mals així's logres.
- MARG. ¡Ah! *(Ab despreci y com escupintlo.)*
- D. JAUM. Prou que'm feu compassió.
- MARG. ¡Aixís, mon fill!
- D. JAUM. Sols vos feya
lladre de tronos, no us creya...
¡cobart! *(Despreci immens.)*
- MARG. ¡Deu meu!
- ENRI. ¡Cobart jol
¡La má en lo pom, caballer!
*(Desemvayna la espasa lo mateix que'l Comte. Maria se
interposa. La Contesa contempla orgullosa lo ardiment
de son fill.)*
- MARIA. ¡Ah!
- MARG. ¡Si, fill!
- MARIA. *(Ap. á D. En.)* ¡Heu olvidat
que es mon pare?
- ENRI. *(Cayentli la espasa.)* ¡Oh! es vritat!
Res contra vos pot l'acer!
- MARG. Ja, ja, ja, ja! Tant se val!

ESCENA VIII

Dits, LUNA y tres caballers.

LUNA. Faltan florins per la empresa

MARG. Ma corona de Comtesa.

(Anantla á buscar al trono.)

FLUV. Ma espasa.

D. JAUM. Mon punyal.

(Com continuament passen patges ab safatas, sa corona la Comtesa en la del primer que passá; Fluvirá en la del segón y D. Jaume en la del tercer.)

MARG. Heu dat l'acer, si no m'errol

D. JAUM. Com jo 'l punyal, pel valor.

FLUV. Té, Comtesa, lo pom d'or,
per batre'm basta de ferro.

Mes la corona comtal...
no devíau may donarla.

MARG. També havia de deixarla
per cenyirme la reall

(Orgull.)

D. JAUM. Veyeu donchs! Tot per la guerra.

MARG. Y si assó no ha de bastar,
est collar vos puch donar,
recort del rey de Inglaterra.

Val cada pedra un tresor;
me 'n daréu, vos, capitans.

(Luna sen va.)

FLUV. ¡Allá hont hi ha cors tan grans
com pot mancari 'l valor!

ENRI. No per assó desisteixo.

Desprecieula si vos plau,
pero missatger de pau
jo la pau vos ofereixo.

MARG. ¡O rey ó res, fill!

ENRI. Penseu...

D. JAUM. ¡Jamay!

ENRI. Vullaume escoltar.

MARÍA. ¡Deixaulo, pare, parlar!

D. JAUM. Ja vos escolto... parleu!

ENRI. Desitxant evitar guerres
mon pare, pau desitjant,
perque vagin prosperant
tots sos dominis y terras,
va pensar que al ser rey ell
hi ha la pau que 'l regne espera,
la familia d'Antequera

enlassant ab la d'Urgell.
Jo, senyor, amo á María;
ma esposa feula en l'altar,
y esta pau podeu firmar
fent sa ventura y la mia.

D. JAUM. (Y accedir, mare, no puch?) (Ab desitj.)

MARG. No, fill meu! Sols guerra y sanch!

ENRI. De la vila de Montblanch
si accediu, vos nombra duch.

Vos dóna Targa ademés
engrandint vostres confins;
cent cinquanta mil florins,
y son amor que gran es

MARG. Y s'escoltan assó 'ls íeus!
Tu vendre á n'ell nostre honor!

Si ho deus fer, com ton tresor;
ventlo primer als jueus.

MARIA Cedit, pare, per pietat.

FLUV. (Ay com friso!)

D. JAUM. (Lluytant.) Que dech fer?

MARG. Teu lo ceptre té de ser!

D. JAUM. Quí'm diu aquí la veritat!

Perdre lo ceptre m'aterra.

y si'l vull sols veig horrors.

Que dech fer, nobles senyors?

(Se sent un clarí que toca á guerra.)

MARG. Te contesta un toch de guerra.

Es que arriban molts barons

als que alé ta causa dona,

y per darte esta corona

tots aixecan sos pendons.

(Ara se sent un toch de corn, que fa sensació.)

TOTS. Ah!

(Goig de tots menos de don Enrich y María.)

MARG. Los companys de la serra! (Goig.)

MARÍA. Pare meu!

ENRI. Comte d'Urgell!

D. JAUM. Nobles senyors, un consell.

(Los nobles vacilan, pero una mirada dominant de Margarida'ls obliga á dir lo que vol ella.)

MARG. Guerra!

TOTS. Guerra!

D. JAUM. (Cont: ariat.) Sempre guerra!

(Lo Comtesa se'n va entussiasmada á mirar per la barana del fondo.)

- ENRI. (Ara sí, pobre passió,
que l'olvit l'honor te imposa!)
- MARÍA. (Cada instant clou més la llosa
damunt ma morta il·lusió.)
(*Lo Comte que havia quedat anonadat s'entusiasma de
repent y diu desenvaynant la espasa.*)
- D. JAUM. Al ayre donchs los acers!
- MARG. També ta mare l'empunya.
(*Baixant del fondo y trevent una espasa de una panopla*).

ESCENA XIV

Dits, MANFREDO y caballers.

- MANF. Los missatjers de Gascunya.
- D. JAUM. Que passian los missatgers.
(*Entran sis ó vuyt caballers. Manfredo al fondo.*)
Per destruir sas il·lusions (A l'un cantó)
podeu dir al de Antequera
que'l Comte, d'esta manera
accepta sas condicions. (*Esquerixa un plech.*)
- FLUV. (Bé!)
- MARG. Y á n'aquest Parlament
que injust nos vol robá'l trono,
digueuli que jo, aixís dono
á son fallo acatament. (*Ne llansa un altre.*)
- D. JAUM. Ja que'l cel ho vol així,
capitans, jureu á Deu
que per mes drets morireu.
(*Estent la espasa y tots los caballers apoyan la seva en se-
nyal de jurament, menos Fluvià.*)
- FLUV. (Jo sens jurar, sé cumplí.)
(*En aquest moment se sent molt lluny lo somatent.*)
- MARG. Lo somatent!
- D. JAUM. Jo també,
caballers, á mon Deu juro
que fins á eixir d'est apuro,
fins que rey ó rés seré,
fins que fassia reconeixer
mon dret ó moria per ell...
- MARÍA. Ah!
- D. JAUM. La barba y lo cabell
incult me deixaré creixer.
- ENRI. Ja que ho voleu, Comte, així,
no dech fer cap més esforços...

La guerra y tots sos horrors
damunt vostre caygan!

MARG. Sí.

ENRI. María! (Com despedintsen.)

MARÍA. Enrich... Ah!

D. JAUM. (Apart á María.) Espera
Don Enrich, com á fill seu,
reculliu aquest guant meu,
y porteulo al d'Antequera!

(D. Enrich cull lo guant, y després de ana
vera y diu:)

ENRI. María! Guarda per mi
un pensament amorosa;
com jo guardare esta rosa.

MARG. Deixau esta flor aqui!
(Furiosa li vol pendre y, no lograntho, la desfulla.)

TOTS. Ah!

D. JAUM. Qué heu fet!

ENRI. Ay ma venjansa,
si'l dolor sa vida abat! (Llansa la rosa.)
(Amenassant á la Comtesa y anantsen desesperat.)

MARG. Guerra, fill!

MARÍA. Ja han destullat (Dolor immens.)
la rosa de ma esperansa.

ESCENA XV

Dits y un CAPITÁ. Luego LUNA.

CAPITÁ. Espera un propi ab missatges.

D. JAUM. Caballers, a nostra empresa.
(Tots los caballers se'n van ab la espasa nua cap al fondo,
la Comtesa los segueix, pero á mitj teatro la detura
Luna.)

MARÍA. O rey, ó res!

D. JAUM. Sí!

LUNA. Comtesa,
faltan joyas.

(Margarida anant depressa pera seguir als caballers, al
sentir que li demanan joyas, se vol traurer lo collar, y
com succeheix quan se va depressa, no se'l pot treurer,
allavors ab rabia romp lo fil d'or, las perlas cauhen es-
parramadas, y tot anantsen, diu als patges que haurán
sortit ab las safatas:)

MARG. Culliu, patjes.

(Tots los patjes, inclús Manfredo, cullen ajupits, perlas. María al veurers sense sos pares diu respirant y entregantse obertament à sa desesperació.)

MARÍA. Y no acaba mon dolor
vida tant desesperada!

(Cau abatuda en una cadira; en aquest moment Manfredo que cullia perlas ab los patjes, troba la rosa desfullada, v fora de sí y dant una mirada d'amor immens à María.)

MANF. Ah!... la rosa desfullada!
Així y tot te pren mon cor!
(Besantla y guardantla en son pit.)

FI DEL PRIMER ACTE

ACTE SEGÓN

LOS SOMATENS

Lo saló d'armas del palau de Balaguer, durant lo siti. Dos atxas il-luminarán la escena que estará voltada de armaduras, finestrals, etc.

ESCENA PRIMERA

FLUVIÁ, LUNA.

(Lo primer acaba de entrar.)

LUNA. ¿Sabeu ja que tots los pobles acudiran?

FLUV. Quasi tots.
Poch pensa lo de Antequera que aquesta nit, á las nou, las campanas brandant totas en los pobles del entornn, poch pensa que sa derrota pot ser avisin al mon.

LUNA. Deu ho vulga perque est siti comensa á ser horrorós.

FLUV. Veus aquí á lo que'ns portan treguas y contemplacions. Si mos consells se creguessen ja s'haurja acabat tot.
¿Qui atura cinch centas llansas dirigintse á un punt sol?
Surtim, anem á la tenda de lo vil usurpador.

¿Que'ns va destruhint son exércit?
Avant los vius deixant morts.
Ni aturars'per defensarse;
avansar deixantho tot;
y al arribar á la tenda
d'aquest infant ambiciós,
un sol home que hi arribi,
pera degollarlo, es prou.
Jo comando esta surtida
si que's fassi'l Comte vol.

LUNA. ¿Y si vos moríu en ella?
¿Com queda'l Compte llavors?

FLUV. ¿Y si no moro, com queda?
Morint aquí de fam tots.
¡Deu de Deu! que fins vergonya
de mirar ma espasa'm don'.
Assó es jugá á fer la guerra,
no es fer guerra de debó.

(En aquest moment atravessa la galeria del fondo la Comtesa, seguida de dos cavallers y armada; se detura y crida:)

MARG. ¡Alerta!

FLUV. ¡Calleu!

UNA VEU. ¡Alerta!

(Se senten veus d'alerta que's van perdent y desapareixen, travessant lo fondo, la Comtesa y los dos cavallers.)

FLUV. Ella sempre está per tot.

LUNA. ¡Ahont fóram ja, si ella
mare del Comte no fos!

FLUV. Ben cert es; per las murallas
es un ángel del consol.

LUNA. Lo Comte.

FLUV. (¡Home ab cor d'ángel...
si n'has sufert de dolors!)

ESCENA II

Dits y D. JAUME.

D. JAUM. Capitans, que Deu vos guardi.

FL. Y LU. *(Inclinantse.)* Senyor.

D. JAUM. ¿Sabeu?...

FLUV. Res, senyor.

D. JAUM. ¿Heu vigilat las murallas?

LUNA. Tothom se troba en son lloch.

- D. JAUM. Deu vulga que tot acabi
ara, aquesta nit, senyors.
- LUNA. Per ara, Compte, en la empresa
va afavorintvos la sort;
los núvols que al cel endolan
tapan la lluna del tot,
y ab la toscor y'l brugit
de lo camp dels sitiadors,
los sorprendrém, y sens dupte
es nostre'l triumfo, senyor.
- D. JAUM. ¿T'apar Fluviá?...
FLUV. Que es molt fácil
que siam los vencedors,
pero qui, com vos, té Comte,
homens de prou decisió
pera darvos la victoria
ó quedar en lo camp morts,
despreciar deu la cautela
de l'óлива y del mussol.
- D. JAUM. ¿Mes no veus que es son exércit
aguerrit y numerós,
y que som nosaltres débils
y abandonats de tothom?
L'únich medi es la sorpresa:
si no 'ns reix... perdut tot.
- FLUV. Devía jo equivocar-me
si aixís, Comte, ho creyeu vos.
- D. JAUM. ¿Y lo plan es, Luna, encara
tot lo mateix?
- LUNA. Sí, senyor.
- D. JAUM. Tu, Fluviá, y vos també, Luna,
vos quedaréu ab mi.
- FLUV. ¡Jo!
- D. JAUM. Vos necessito per guiarme.
- FLUV. (Sempre la espasa en repós.) (Rabia.)
- D. JAUM. Jo comprench vostra impaciencia.
Perdonau, nobles varons.
- FLUV. Lo sol valor que nos falta
es poder dirvos que no.
- D. JAUM. Molt be, Fluviá; en ma desgracia
quant vos dech!... ¡Ay! quant, senyors!
¿Mes los caps del somaten
per qué no venen? ¿Ahont son?
Per mi esposarán sa vida,
¿y no 'ls podré dir ni un mot

- LUNA. de gratitud?... ¿No podré?
Tindrèu prompte aquest consol.
- D. JAUM. Falta donchs sols que la lluna
no brilli avuy.
- LUNA. Crech, senyor,
que massa negres y espessos
perque puga, 'ls núvols son.
- D. JAUM. Que així esdevinga Déu fassi.
Mes ¡ay! ho espero tant poch!...
¡Si sembla que la desditxa
es ma sombra!.. Quasi tots
los barons de Catalunya
aixecar per mi pendons
van oferir... ¿Tal promesa...
los que l'han cumplerta... hont son?
- LUNA. Mes, senyor; si la victoria
corona avuy nostre esfors,
vostre partit, vostre exércit
s'anirà fent numerós.
- FLUV. Si tothom es de qui guanya...
- LUNA. Llavors alsant sos pendons...
- FLUV. Quant no haurém de menesterlos,
allavors s'alsarán tots.
- D. JAUM. ¡Tu, Fluviá!...
- FLUV. Ni més ni menos,
cla y catalá, assó es assó.
- D. JAUM. ¿Haveu sentit?
- (Com alarmat d'un tiro, lluny.)
- LUNA. (Gran interés de tots.) Prompte torno.
- D. JAUM. Si hi ha una alarma, perdut tot.

ESCENA III

D. JAUME, FLUVIA.

- FLUV. Tal volta algun centinella
que ha fet á un espía foch.
- D. JAUM. (¡Déu meu, Déu meu!... ¡Y com dirli!...)
¿Fluviá?
- FLUV. ¿Senyor?
- D. JAUM. (¡Ay! Valor.)
Creu que lo que vaig á dirte,
á tu, Fluviá, ho puch dir sols.
- FLUV. Parlau, senyor.
- D. JAUM. La vilesa

coneixes ja dels gascons:
me van oferir mes tropas
si jo 'ls donava mes or,
se 'ls va dar; pera buscarlas
varen surtir d'aquí tots,
y ara que prou or ja tenen
y se veuhen lluny, aprop
del perill nos abandonan,
ab mala fé y mes mal cor.

FLUV. Ja us diguí que passaria
assó ab los vostres gascons.
No hi pot haver entusiasme
en qui batalla per l'or.

D. JAUM. Tu saps que s'ha fet lo siti
cada día mes penós
y al fi ha pres tan be sas midas
lo infant usurpador,
que fa ja días, molts días,
que la fam omple d'horrors
la ciutat, sens esperansa
de trobar pròxim consol.
Jo he sufert sens descobrirho;
mes m'obliga ja 'l dolor...

FLUV. Digueu, senyor. *(Ab ansietat.)*

D. JAUM. Fluviá, júram
que aquest secret en ton cor
guardarás fins á la tomba.

FLUV. ¡Per Déu! *(Fa recelant.)*

D. JAUM. Sí; t'ho diré tot.
(Desbres de mirar per tots cantons.)

¡Si demá 'ls bagatges no entran,
fam en mon palau tinch jo!

FLUV. ¡Qué haveu dit! *(Horror.)*

D. JAUM. *(Baix ab temor.)* Fluviá, que't senten.

FLUV. ¿Mes, cóm pot esser, senyor,
si á los ballesters donáreu
ahir tantas provisions?

D. JAUM. Perque no vull que pateixin
mos mes lleals servidors.

FLUV. (¡Mes bon cor y mes desditxa
no s'han vist may en lo mon!)

¿Y vostra mare? ¿Y María?

D. JAUM. ¡Ah! no, Fluviá... ellas no!
Ni ho saben... no... no 'ls ho digas.

FLUV. (¡Tots los dolors per ell sol!)

- D. JAUM. Morirían si ho sabessen,
morirían de dolor.
- FLUV. ¡Y jo no he sabut coneixer!...
- D. JAUM. ¡Calla, Fluviá... per favor!
- FLUV. ¡Y jo, Comte, no'n patia
patintne desd'ahir vos!...
- D. JAUM. ¡Per Déu!
- FLUV. ¡Só un vill!
- D. JAUM. ¡Que si't senten
(*Recelant que algú vinga.*)
desmayarán mos barons!
- FLUV. ¡Só un miserable!
- D. JAUM. ¡T'ho prego!
- FLUV. ¡Só indignel...
- D. JAUM. (*De repent.*) ¡T'ho mano! (*To terrible.*)
(*Fluviá al veurers tractat ab tal severitat se sorpren tant,
que arranca un plor y cau als peus.*)
- FLUV. ¡Oh!
¡Ah!... ¡Senyor... sí... castigaume
puig mereixo sols la mort!
- D. JAUM. No, amich meu, no, en mos brassos,
le meu guia, mon consol.
(*Se abrassan plorant.*)
- FLUV. (¡Llágrimas primeras me vas,
ell vos ha arrancat del cor!)
No hi ha fam per vos, Don Jaume,
mentres Fluviá sigui al mon.
- D. JAUM. Sí, amich meu, sí... ja ho sabia.
- FLUV. ¡Per vos... trossos del meu cor!
- D. JAUM. Basta ja; ton plor aixuga.
- FLUV. ¡Deixaume plorar, senyor!
- D. JAUM. ¡Que ve algú! (*Recelant.*)
- FLUV. ¡Qué vinga, Comte!
- D. JAUM. ¡Que ets un guerrer!
- FLUV. Donchs millor.
Cla y catalá... si jo ploro,
¿per qué tinch d'amagá 'l plor?
- D. JAUM. (¡Per Déu!)

ESCENA IV

Dits y LUNA.

- LUNA. Senyor! (*En lo fondo.*)
- D. JAUM. (Calla!) (*Suplicant.*)

FLUV. (Callo.) (*Ab seguretat.*)

D. JAUM. (Aixuga 'l plor.)

FLUV. Té rahó.

(*Aixugantse ab lo revés del bras.*)

(Que sia ell sol, lo sol home
que m'ha vist plorá en lo mon!

D. JAUM. Qué ha estat, Luna, aqueixa alarma ?

FLUV. Torna á estar ja en repós tot.

Un guayta ha mort á un espía
que anava al camp sitiador.

D. JAUM. Sempre sanch y... per ma culpa!

FLUV. (May la culpa als altres don!)

D. JAUM. Val ben poch per lo que costa

un ceptre, nobles senyors.

Quantas llágrimas de mares

per satisfer ma ambició!

Quantas llágrimas d'esposas

que per mi han perdut l'espós !

Ay diamants de esta corona !

Ben segur llágrimas sou

geladas pel fret egoisme

ab que jo miro ambiciós,

á los pobles que vos ploran

amargas y sens consol!

Ay si pogués torná arrera!

Ay si'l jurament no fós!

LUNA. Tota aquesta sanch preciosa

cau sobre l'usurpador.

D. JAUM. Vritat que si? (*Foyós.*)

FLUV. (Ja s'anima.)

D. JAUM. Vritat que es ell lo felló?

(*Torna á apareixer en lo fondo la Comtesa com l'altre ve-
gada: després desapareix.*)

COMTE. Alerta! (*Veus.*) Alerta! Alerta!

D. JAUM. Mare mia del meu cor!

Ella m'ensenya á ser héroe.

Sí, sí, prepareuho tot.

Avant, capitans... Avuy

se farà l'últim esfors.

O los somatents triunfan,

ó moren mas il-lusions!

Deunos, Deu meu, la victoria,

y al Cristo miraculós

d'aquesta ciutat, prometo

richs presents de plata y or.

Mes si'ns derrotan... (*Decau*) Llavoras...
Prou sanch per ma causa... prou.
(*Los dos caballers saludan, li besan la mà, Fluvià l'últim, y se'n van.*)

ESCENA V

D. JAUME sol.

Lleal servidor. Y cerco jo en la guerra
un trono que los temps destruirán!
Y ambiciono jo un regne de la terra
quant tinch imperi dintre d'un cor tan gran!
(*Queda un moment abatut; mes repren y se va entussiasmant per graus, segons indican los vei sos.*)

Mes si... lo dret es meu; ma mare ho jura
y no ment may lo maternal amor.
En lo cálzer hont jo hi bech amargura,
ella hi beu foch que fa bullir son cor!
Sí, mare mia, sí, á temps protestas!
trosseja esta corona, si aixís call
Per més que aqui se'm clavin las arestas
de las estellas d'aquest trono real.
Ton fill t'ajudarà; deixem memoria
d'un Comte desdixat, ja que així ho vols.
y sían si morim, núvol de gloria
de nostras cendras la ventada pols.
Guerra se'ns tregua á la més vil malicia!
Mort y estermini á qui cruel m'ha fet!
Guerra! Sí, gue...rra; mes si no es justicia...
(*Assó en una transacció ràpida, quedant abatut.*)
no fora un crim si no fos meu lo dret?
(*Quedant com horrorisat de la idea y enterament abatut se perden sas últimas paraulas fins al extrem de quasi no sentirse. La Comtesa, que ja havia entrat un moment abans, lo contempla ab llàstima y rabia al mateix temps, y després d'una pausa diu:*)

ESCENA VI

DONA MARGARIDA, D. JAUME.

MARG. Y si'l dret vostre no fos,
vostra mare us ho diria?

D. JAUM. No... es veritat, no; mare mia.

- Sempre esperança'm deu vos! (Foyós.)
- MARG. Mes qué val que us dó esperança
ab mon maternal amor,
si al instant vos gela'l cor
lo fret de la desconfiansa?
- D. JAUM. Só tant desdixat!
- MARG. Fill meu;
no á recordarho ara vagis.
- D. JAUM. Per tot, mare, veig pressagis
de que'ns abandona Deu!
- MARG. No digueu, mon filli assó.
Prou car lo creureu vos costa!
- D. JAUM. Prop ja lo sol de la posta ..
Ay mare! quina visió!
- MARG. Il·lusions de lo que real
vostre cor trobar ansía.
- D. JAUM Escolteume mare m'ía,
perque encara aquí'm fa mal. (Al cor.)
(Mira que no'l senti ningu, y ab misteri diu.)
Quant damunt llit d'esmeraldas
mor lo soi en l'horisont,
fent d'or y foch las guirnaldas
de flors, que'l mont té en sas faldas,
jo m'estava al cim del mont.
Contemplava fret y mut
lo fons inmens d'un barranch
entre ls abismes perdut,
y al pit portava en lo escut
las quatre barraes de sanch.
Aprop meu y embadalit
contemplant la maravella
del Sol fugint de la nit,
veig un infant, que du al pit
las dos torres de Castella.
Nos mirem ab fret cinisme,
y cercant los dos consol,
veyem en tal parasisme:
jo mon fi en aquell abisme;
ell sa gloria en aquell sol.
Veurer l'infant dalt la serra.
m'oprimí'l cor com dogal,
y llansém lo crit de: Guerra!
quant entre'ls dos... veig á terra
una corona real.
M'abalanso jo á cullirla,

quant ell també s'hi abalansa,
y en nostras mans al tenirla, (*Fentho.*)
forsejem per possehirla...
mes en va un y altre's cansa.
La fersa al fi m'abandona;
ell resisteix ja ab treball;
jo la deixo, ell la dona;
se'ns escapa... y la corona
rodola montanya avall.
Surt desesperat un crit,
malehint la nostra estrella,
de dintre de cada pit,
y nos llansem tot seguit,
montanya avall detrás d'ella.
Lo qui primer hi arribava
era rey dins poca estona;
mes cap dels dos l'alcansava,
y rebotent, rodolava
montanya avall la corona.
Y al rebotrer per tant roch
com té lo mont en sas faldas,
llansant espurnas de foch,
escarbotats, de son lloch
saltan diamants y esmeraldas.
Y corrent assedegats
á detrás sempre seguim,
sens mirar, que escarbotats,
son los diamants, los estats
que ab nostra guerra destruhim.
De prompte, en roca més alta
se detura la corona:
lo nostre cor de goig salta;
ja cullirla tant sols falta,
y ella un regne al primer dona.
Lo pensarhi encar m'aterra!
nos abalansem tots dos;
rellisca ma planta en terra, (*Convulstu*)
y caych de dalt de la serra
al fons de abisme horrorós!

MARG. ¡ Me donau, fill meu, espant!

D. JAUM. ¡ Y la corona! (*No podent dir ho.*)

MARG. ¡ Oh suplici!

D. JRUM. ¡ Se l'ha cenyida ell triumfant,
mentres jo... estava espirant
en lo fons del precipici!

(*Quasi plorant y cayent abatut en la cadira.*)

- MARG. | Visió que filla deu ser
de alterada fantasía!
- D. JAUM. | Que no sia, mare mia,
mon abisme, Balaguer!
- MARG. | Serà 'l temple de la gloria,
y 'l dupte... núvol serà
que ben prompte desfarà
lo sol de nostra victoria!
Vina ab mi si es que pretens
allur yar aquest fantasma,
y ab mi veuras lo entusiasme
de los caps del somatens.
- D. JAUM. ¿Y es vritat?
- MARG. | D'heroych p-ssa
son valor en ira encés!
Vina, fill... jo 'ls he promés
que 'ls rebrias en la plassa. (*Ensenyantli.*)
| De ta ditxa l'astre brilla!
son favor no deixis ara.
| O rey ó res!
- D. JAUM. (*Entusiasmat.*) | Anem, mare!
- MARG. || Anem!! (*Sen va entusiasmada.*)

ESCENA VII

D. JAUME, D.ª MARÍA,

(*Que sens véurels ha entrat deixant coneixer en son rostre lo que ha sufert durant tant temps. Mira per tot. després al cel com demanant consol, y queda ab la cara entre las mans plorant, al costat de la finestra. D. Jaume se n' anava entusiasmat, y al girarse y véurerla, decau de repent y sufrint un dolor inmens diu.*)

- D. JAUM. | Ah!
- MARÍA. (|Ay!)
- D. JAUM. | Pobre filla! (*Pausa.*)
| S'está morint d'anyoransa!
| Pobre d'ella y trist de mi!
L'ayre que's respira aquí
fins deu matar la esperansa.
- (*Després d' una pausa, María se gira, y veu. t á son pare se serena de repent, aixugant sas llàgrimas.*)
- MARÍA. | Pare!
- D. JAUM. | Ah! Sí; tu, filla mia,

me vols sempre amagá 'l plor,
y 'm cubreixes ton dolor
ab un sorrís de alegría!
Mes en va; ton pare observa
una llágrima olvidada
en tos ulls, com la rosada
que brilla pe'ls brins de l'herba,
¿Quant cessará ton dolor?

MARIA. Las llágrimas, la oració,
son, pare, 'l bálсам milló
per las feridas del cor.

D. JAUM. Que tens l'ánima gran, sé,
y ab ton amor vas lluytant,
mes quant l'ánima es tan gran,
molt gran lo amor es també.
María, 'l roure es tan fort
que ni l'oratge l'aterra,
sas arrels enfonza en terra;
mes per xó arrancantlo, mort.
¿Vritat que hi pensas, María?

MARIA. ¡Ah! sí, pare! (*Expansió*) el tinch present,
y sens volé al campament
estich mirant tot lo día.
Y sempre que algun donzell
cap al campament avansa,
palpita 'l cor d'esperansa,
y m'entristeix si no es ell.
Si ho es, y 'l veig caballer
ab sa armadura brillant,
montant altú y arrogant
lo seu caball blanch, lleuger,
que vola sobre la terra,
quant veig que á una estancia mira.
pare meu, mon cap delira,
y maleheixo aquesta guerra.
Mes, en mon dolor, coneixo
que si esta guerra no fos
sens honor quedavau vos,
y aquesta guerra beneheixo.
No penseu donchs més en mi.

COMTE. (Me fa patir son penar!)

MARIA. Jo sè que 'l dech oblidar,
y sabré oblidarlo, sí.
Mes si un dia feu la pau,
ó triumfeu del d'Antequera,

son amor María espera;
tornauli, senyor, si us plau.
Prometeume que si un día
se pot la guerra acabar...

Ah! Ja tornava a somniar!

(*De repent.*)

D. JAUM. Llavors, t'ho juro, María.
No ho pot voler tant ningú,
quan los que sufreixen, son
los dos que més en lo mon
estimo, mon poble y tu.

MARIA. Y allavors, pare, 'l veuré?
Lo enemich amich será!

D. JAUM. Sí.

MARIA. Ah, no! no tornarà,
ni d'ell may més podré sé.
Ha sigut una il·lusió
de ma passada bonansa,
perque fins per esperansa
lo meu somni es massa bó.

D. JAUM. Calma ja ta pena cruel,
y a calmar vaig ton dolor. (*Arranch.*)

(*Se n'anava entusiasmata, quant sense voler se toca la
barba y se para horrorisat*)

D. JAUM. Ah! (*Crit terrible y mirantsela.*)

MARIA. Mon pare! (¡Me fa horror!)

D. JAUM. Mon jurament, Deu del cel!

ESCENA VIII

Dits y DONA MARGARIDA, que apareix mirant lo cel.

COMTE. Si, mon fill, encara brilla.
Reyna avuy es la Comtesal

D. JAUM. A cumplir donchs ma promesa!

COMTE. L'últim esfor!

D. JAUM. (*Besantla.*) Adeu, filla!

(*Se'n va ab la Comtesa pel fondo, després de haverse lo
Comte entusiasmata per graus à cada paraula de sa
mare.*)

ESCENA IX

DONA MARIA, després D. ENRICH.

Verge santa que heu pogut
consentir en ma agonía!

Digueume per qué María
l'ama més quan mes perdut?

(*Després d'una pausa mira pel finestral.*)

Y'l tinch aprop... y es allí.
Sols un fosso 'ns divideix.
Mes ¡Deu meu! lo fosso aqueix
es un abisme sens fi.
No dorm ell... Gran resplendor
sa fogata encara llensa.
Quí sap... pot ser en mi pensa!
Potsé'l desvetlla l'amor.
Pot ser en sa pena cruel
y pensant en sa María,
mira la estrella del dia
que veig brillar en lo cel.

(*De repent, després d'una pausa, li acut una idea terrible.*)

Mes... si en tan dois pensament
encantat tenintlo'l cor,
descuydat y sens temor
lo sorpren lo somaten!
Ah! no, no, Deu poderós,
no... sa mort no vol María,
Si salvarlo al menys podíal
Si adverti! possible tós!

(*Sis ó set versos arrera ha entrat D. Enrich rcelós y mirant que no l'hagués seguit ningú, després se va acostant pausudament á María, y al arribar ahont se indica, la sorpresa deu ser immensa.*)

Sí... Ah! (Crit immens.)

ENRI. María! (Demanant silenci.)

MARIA. Com un deliri.) Es vritat!

ENRI. Silenci! (Recelant)

MARIA. Vos!

ENRI. Sí, sí, hermosa!

MARIA. Mare d'àngels amorosa!

Gracias!

ENRI. Ah! (Ab goig immens.)

(*María quedant postrada per sa gran emoció, diu.*)

MARIA. Ja s'ha salvat!

ENRI. Ah! Que vinga ja la mort
si una nova presa ansía.
Qué'm farà, si sé, María,
que encar visch dintre ton cor?

MARIA. Mes tenint que atravessar
un exércit enemich,

- com haveu pogut entrar!
Si us arriban á matar!
No m'estimeu, Don Enrich!
- ENRI. He tingut un tan bon gufa,
que ell tant sols m'ha dat valor
quan tant gran perill corria.
- MARÍA: Pot sé un traydor?
- ENRI. No, María.
M'ha conduhit... lo meu amor.
En alas d'ell he saltat
lo fosso, sens témer rés:
per ell sens dupte amparat,
per entre 'ls teus he passat
sense que un sol me vegés.
- MARÍA. Mes si á vostre pas s'oposa,
quan haveu vingut algú,
y una mort...! Sort horrorosa!
- ENRI. Ay! qué té que perdre, hermosa,
qui ja t'ha perdut á tu?
- MARÍA. És cert: l'honor ja oblidavan
(*Decayent.*) nostres cors d'il·lusions ríchs.
- ENRI. Calla! Oh! (*Contemplantla embadalit.*)
- MARÍA. Quan s'enganyavan
si al honor véncer pensavan!
- ENRI. Vols callar!
- MARÍA. (*Apartantse.*) Som enemichs.
- ENRI. Si de mi vols apiadarte,
que es massa goig tinch de dirte,
mirarte á un temps y escoltarte;
déixam ans sols contemplarte,
(*Passió.*) y després... deixam sentirte.
- MARÍA. (En que'l dech salvar penso ara,
y ara'l tinch aqui present.)
Ja que en vos jo mano encara
esta nit, ab vostre pare
no torneu al campament.
Perilla aqui vostra vida,
y de Balaguer surtiu:
mes no aná al camp desseguida;
que un altre mort allá us crida,
una veu del cor me diu.
- ENRI. Lo perill sol aumentarte
ton amor!
- MARÍA. Encara ingrati!
- ENRI. No!

- MARÍA. Qué menys puch demanarte!
ENRI. Y qué puch jo á tu negarte!
no aniré al camp. (*Ab seguretat.*)
- MARIA. (*S'ha salvat!*)
ENRI. Y perque digás, María,
que enemich só generós,
á lo Comte, vida mía,
salvaré, si'l cel volía
que lo rey vencedor fós.
- MARÍA. Parleu donchs.
ENRI. Est demati,
quan tot just l'auba apuntava,
pensatiu lo Rey passava
pe'l pont que's veu desde aqui.
Los vostres l'han observat;
una bombardarda ab acert
contra d'ell han disparat,
y tan prop d'ell han passat,
que per poch la vida hi pert.
Al veurers de tal manera
insultat, la vostra gent
ha malehit ab rabia fera.
- MARIA. ¡Ah!
ENRI. Y n'ha fet lo d'Antequera
un terrible jurament.
- MARIA. ¡Que ha de fer llavors mon pare!
ENRI. ¡Fugir si cau Balaguer!
En ira encés lo rey ara,
un traydor lo creu encara,
y piadòs no voldrá ser.
- MARIA. En va foren sos desfcicis;
ni ho vol ser, ni ho ha sigut.
Quí glateix veyent suplicis!
¡En pit hont hi ha tots los vicis
no hi pot cabre una virtut!
- ENRI. ¡Que es lo meu pare, María!
MARIA. ¿No só jo filla del meu?
Ho som, y cruel me diria
si salvarlo no volia.
¡Vos mon pare salvaréu! (*Sen va y torná*)
¿No veyeu lo intent encara?
- ENRI. Cruel sent teu no podrá ser.
MARIA. De la vida de mon pare
vostra vida'm respon ara;
sou, infant, mon presoner. (*Marcat.*)

(Lo «Sí, sí» ab goig immens, y lo altre decayent, y esclatant al ft ab sentiment.)

¡Y jo que véncer pensava!
¡Com t'enganyas, pobre cor!

ESCENA XI

D.ª MARÍA, LUNA y soldats.

LUNA. Un guerrer del d'Antequera
era no fa molt aquí.

(*Entrant ab la espasa desenvainada y afadigat.*)

MARIA. ¡¡Ah!! no... Luna... no... no hi... era.

(*Posantse devant la porta. Deu comprendre sempre la lluyta de María.*)

Deu meu! (*Luna mira per tot.*)

FLUV. Si escapar poguera!

Tot s'ha perdut! (*Marcat.*)

MARIA. (*Lluyta.*) Ay de mi!

LUNA. Desdixat Comtel! (*Dolor immens ana n'tsen.*)

MARIA. (*Després d'esfors.*) Mentida,
vos he dit, Luna!

LUNA. (*Ab furor, tornant.*) Hont está?

MARIA. Allí. *Senyalant per hont se n'ha anat.*

LUNA. (*Als sol.*) Correm desseguida!

MARÍA. Mes si'm costa assó sa vida (*Horror.*)
Ahi...no. Luna... cap. allá.

(*Ensenyantli l'altre porta; lluy . terrible. Luna ja anava á entrar al primer lloch, quant al sentir la segona exclamació se para, vacila un moment; però al veurer la actitud dramática ab que María li senyala la porta del cantó oposat, ja no dupto, y fent una senya á sos soldats, desapareix per ella, ab ells. Després d'assó surt Manfredo per l'altre porta, y acostantse á María, diuh baix.*)

MANF. Del portal la clau li he dat
en la cambra del lleó d'or.

MARÍA. Verge del alt Montserrat,
mateume y no hauré faltat
ni á mon pare ni á mon cor!

(*Cau abatuda en la cadira, mentres lo patge la contempla ab llástima, fins que se senten crits fora.*)

PAIJE. Ben filla ets d'un desdixat!

ESCENA XII

D.ª MARIA, MANFREDO, DONA MARGARIDA, D. JAUME
FLUVIÀ, y los caps del somatén.

(*Crits fora.*) Visca 'l Comte!

MANF. Sos barons

son sens dubte.

MARIA. (*Dantli la espasa.*) Patre, prompte.

(*Lo patge va à mirar, tori a y deu.*)

MANF. Los somatens que del Comte
venen á buscá'ls pendons.

MARÍA. Ampareulos, Deu potent!

PATJE. Deulos, Deu meu, la victorial!

(*Entran barrejats v enrahonant tots los indicats.*)

D. JAUM. Vostra sera aquesta gloria,
nobles caps del somatén.

MARG. Somatens! S'acosta l' hora
de que 'l traydor vensut sía!
Catalans! Sant Jordi os guía.
Vía fora!

TOTS. Vía fora!

MARG. La nit es fosca, la fosca ajuda;
está en silenci son campament.
Valor vos sobra, si us falten homens,
la causa es santa; lluyteu pel dret.

(*Ella v lo Comte agafen cada hu un pendó, dels que hi há
en les panopies, y dantlos á los somatents druhén.*)

MARG. Est pendó us guii

D. JAUM. Est pendó us guardi.

MARG. En ell sas glorias guarda 'l d' Urgell:
sols sap victorias; no ha vist derrotas,
si no vé ab honra, no 'ns lo torneu.
Per esta espasa, herencia rica
del primer Comte, d'aquell de Gerp;
per esta espasa, que en cent batallas,
partint caps moros, s'ha oscat l' acer,
jureu tornarne ab la victoria,
ó no tornarne.

FLUV. Jureu.

TOTS. (*Estenent las mans.*) Jurem.

MARG. Vosaltres patges pels subterranis
fins fora 'ls fossos los guiareu;
preneu las atxas. Sant fórdi os guii!

(*Los patges treuen les atxas de son lloch, y en aquest mo-*

ment ana campana ab tota solemnitat senyala la oració.)
MARG. La oració santa... agenolleus.

*(Tots s'agenollan, y resan baix, mentres senyala la oració:
Després d'assó, la Comtesa, de repent y com fora de sí,
diu, acostant á los somatents y ab misteri.)*

MARG. Ara ab silenci, com llops que esperan,
fins á trobarvos al campament;
y un cop ja dintre, lo crit de guerra
sentint despertian, per morir prest.
Brands de campanas mort y estermuni
la nova 'ls donian dels somatens.
Vostras espasas de ferí's cansin;
més que cops donian ne morin d'ells.
A ells, Sant Jordi! Santa María!

FLUV. Desperta ferro! *(Tots ab las espasas nuas.)*

MARG. A ells!

TOTS. A ells!

ESCENA XIII

D.ª MARIA, D. ENRICH.

MARIA. ¡ Deulos, Deu meu, la victòria,
si á mon pare heu de salvar!
(Surt de repent Enrich; la sorpresa, immensa.)

ENRI. ¡ No la obtindrán!...

MARIA. ¡¡¡ Verge santa!!!

ENRI. ¡ Per fellons y per cobarts!

MARIA. ¿ Y heu sentit?... *(Desesperada.)*

ENRI. Tot... tot, María.

Lo patge me ha dat la clau;
mes jo astut en lloch d'anarmen
he descubert vostres plans.

MARIA. ¡ Digne fet lo de sé espía
per un caballer lleall *(Rabia.)*

ENRI. ¡ Digne de qui á lo seu pare
y á son amor vol salvar!
María, jura ser meva,
y al prestar jo'l servey gran
de descobrir á lo Rey
la sorpresa de los caps,
te juro 'l perdó del Comte.

MARIA. ¡ Infant de Castella! May.
¡ De lo meu cor en lo regne
l'odi vos ha destronat!

- ENRI. | Pensa!
MARIA. | Res!
ENRI. | Per Deu, María!
MARIA. | Sols un medi us pot salvar!
 Si jureu lliurar mon pare
 sens mon amor demanar,
 llibre sou.
ENRI. | Y assó'm proposas!
MARIA. | Res mes vos puch proposar!
 O assó, ó sou mon presoner.
ERRI. (*Llástima.*) Lo cor te torna á enganyar.
 ¿ No saps que no pots, María?
MARIA. (| Deu meu, Deu meu!... | Es vritat!
 | Pero jo me sabré véncer!...)
ENRI. | Ton amor me juras?
MARIA. | May!
ENRI. | Donchs adeu, María! (*Dant un pas.*)
MARIA. | Guardias!
ENRI. | Pensa que'm van á matar!
(*Despres de haver dit assó, se gira d'esquena á n'ella, que
à la idea de la mort d'ell, ha quedat com gelada de terror;
bero se refá y va á cridar, en lo moment que ell se gira
altre vegada y la deté ab sa segona reflexio. Aquest joch
se repeteix tres vegadas mes v dant tants passos ella com
ell.*)
ENRI. | Que causas ma mort, María!
 | Que matas á ton amant!
 | Adeu per sempre!
(*Desapareix pe'l fondo; al arribar aquí, María, fa es-
forsos immensos, pero no podent, al últi m diu ab un crit
que li surt del cor:*)
MARIA. | Impossible!
 | No, jo no 'l puch fer matar!
 (*Cayent agenollada y suplicant al cel.*)
 | Perdónam, pare, perdónam!
 (*Passió.*) | Ay, l'estimo encara tant!...

ESCENA XIV

D.ª MARÍA, FRA BENET.

- FRA. B. | Dona María!
MARIA. (*De repent.*) | Sí, pare!
 | No perdem ni un sol instant!
(*Pensant.*) | Ah, sí, si, es l'únich medi

- pera mon pare salvar !
FRA. B. ¡Quiua agitació! ¿Que us passa?
MARÍA. ¿Creyeu que sempre haig d'obrar
segons lo meu deber mana?
FRA. B. Sí.
MARIA. Donchs seguiume al instant.
FRA. B. ¡Mes, senyora, si á tals horas!..
MARIA. Pot ser demá fóra tart.
(*Misteri.*) Pare.. si... en perill terrible
la vida del Comte está.
¿Voleu salvarlo?
FRA. B. (*Entusiasta per ferho.*) ¡Senyora!
MARIA. Surtiu donchs, pare; detrás
d'aquesta ala del castell
se troba un antich portal
que dona al camp.
FRA. B. Vos comprench.
MARÍA. Aneumhi pare, á esperar.
FRA. B. Senyor del cel, il-luminans!
MARÍA. Patjel (*Cridant.*)
(*Despedint al frare.*) Só ab vos al instant.

ESCENA XV

DONA MARIA y MANFREDO.

- MANF. Ma senyora?
MARÍA. Ab mi vindrás,
y t'entregaré pe'l Comte,
lo meu pare, un plech tancat.
Guardal en ton poder, patge;
y á mon pare no'l deus dar
fins que 's disparin bombardas
dels sitiadors en lo camp.
Remor sento.
MANF. Vostre pare
que á esta cambra's va acostant.
MARÍA. Verge santa de la Serra;
guífans des ton alt palau!
(*Se'n va seguida del patje per una porta ateral.*)

ESCENA XVI

D. JAUME, D.ª MARGARIDA, FLUVIÀ, patges y nobles.

MARG. Desde aqui deu distingirse.
(*S'abocan tots à la finestra per mirarho. Lo director cuyda-
rà de disposar un grupo artístich.*)

D. JAUM. Tanta es la obscuritat!

MARG. Veig no obstant ombres més negras
en mitx de l'ombra avansant.

D. JAUM. Tot lo camp está en silenci.
(*En aquest moment, Fluvià veu alguna cosa que l'aterro-
risa y, apartantse del grupo, diu.*)

FLUV. Ah!

D. JAUM. Qué passa?

MARG. Qué ha passat?

FLUV. No ré... es... es que 'm semblava;
pero ha sigut un engany.

(*Faume y Margarida que al sentir la exclamació de Flu-
vià li han preguntat recelosos; satisfets ab sa resposta,
tornan à mirar per la finestra.*)

FLUV. (Deu de Deu aquesta lluna
que un núvol vol esqueixar!)

ESCENA XVII

Dits y LUNA en lo fondo.

LUNA. A mi los d'Urgell! A mi!

D. JAUM. Qué es Luna? (Los dos ap.)

LUNA. Dins lo Palau
s'ha vist Don Enrich.

D. JAUM. Callau.

Mes baix, Luna. L'han vist?

LUNA. Sí.

Un guayte per son costat
creu que de passar acaba...
sobre un caball blanch volava.

D. JAUM. Més baix, més baix, per pietat!

FLUV. (S'ha vist més negra fortuna!)
(*Assó mirant fixo la lluna que tem que surti.*)

D. JAUM. (Si ho sent ma pobre Maria!)

MARG. Ay, si veureu més podía!

FLUV. Deu de Deu, aquesta lluna!

D. JAUM. Aneu; y si en Balaguer

Don Enrich se troba espiant,
ningú sapia que lo infant
es avuy mon presoner.

(Luna se'n va seguit de sos soldats.)

ESCENA VIII

Dits, menos LUNA.

D. JAUM. (Ahont es ma filla?)

MARG. Mira.

Ja avansan, ja avansan, ja ara
c urta distancia 'ls separa.
Triumfarán!

D. JAUM. (De goig deliral)

MARG. Ja lo camí de la gloria
caminan ab pas lleugé.

D. JAUM. Jo desde aquí puch també
ajudá 'ls per la victoria.
Recordo bé que Moisés
fent del resar arma noble,
resant, va fer que son poble
de sos enemichs triumfés.

MARG. ¡Encara no!

(Neguitosos s'apartan de la finestra y després hi tornan.)

FLUV. ¡Llamp del cel!

¡Y tenirsho un que mirar!

D. JAUM. Fèume á mi, Senyor, triumar
com á lo poble d'Israel.

MARG. ¡Valor, fill! Ja hi son.

D. JAUM. (No pot creurer tanta ditxa.) ¿Sí, mare?

MARG. ¿Veus llubir las armas?

D. JAUM. (Mirantho ab goig.) Sí, sí.

MARG. ¡Ja hi son aprop!

D. JAUM. (Contenint son pit.) ¡Ay de mí!

FLUV. (¡Ay la lluna!)

MARG. ¡Ara!

D. JAUM. Ara.

(Lo director deu compendrer la ansietat ab que tothom mira
per la finestra; així es que l'un treurá á l'altre com
succeheix en tals casos, per mirar qui ho podrá veurer
millor.)

MARG. ¡Nostres son ja sens remey!

D. JAUM. Lo cor me bat dins lo pit.

MARG. Ta mare, Comte, ho ha dit.

- ¡O rey ò res! Serás rey.
D. JAUM. Ara.
MARG. ¿Si?
D. JAUM. Si.
MARG. ¡Ja han vensut!
FLUV. ¡Ah! la lluna! (*Mes horrorisat.*)
MARG. ¡Rey seréu!
¡Victorial! (*Se se. t toch de guerra lluny.*)
D. JAUM. ¡Gracias, Deu.meu!
MARG. ¡Tot guanyat! (*Se sent toch de atach.*)
(*Fluviá anava seguint ab la vista fixa, los moviments de nívol que anava descobrint la lluna, ple de terror, fins que en aquest moment entra un raig que illumina tota la escena, al mateix temps que se sent una canonada y entra lo fagonasso per la finestra. Esg'ay inmens.*)
TOTS. ¡Ah!
D. JAUM. (*Ab ira concentrada.*) ¡I ot perdut!
(*Desde ara fins al punt de caurer lo teló se sentirá molt lluny y de modo que no destorbi res de lo que's diu, un combat de espasas, tiros, campanas y canonadas; pero mott lluny y sentintse sols com un remor. Després d'una pausa torna en sí Fluviá, de repent:*)
FLUV. Jo sabré la veritat.
(*Se treu la espasa y sen va corrents pe'l fondo.*)
D. JAUM. ¡S'ha vist may més desventura!
MARG. ¡Y es justicia, Reyna pura!

ESCENA XIX

Dits y LUNA en lo fondo.

- LUNA. ¡Comte d'Urgell, s'ha escapat!
MARG. ¿Quí, Luna?
LUNA. Lo infant, Comtesa,
nostre plan ha sapigut;
á son pare ha previngut,
y ell ha desfet la sorpresa.
D. JAUM. ¿Mes per qui ell la sabía?
MARG. ¿Sí, per qui, Luna, parleu?
LUNA. Que ha parlat, Comte, se creu...
MARG. ¡Sí!... (*Anhelant.*)
D. JAUM. ¿Ab qní?
LUNA. Ab Dona María.
MARG. ¡Malehit é infaust amor!
D. JAUM. ¡Fins María m'enganyava!

ESCENA XX

Dits, MANFREDO, al fi FLUVIÀ.

(*Manfredo entra, que no pot parlar de tant de haver corre-gut.*)

MAN. ¡Senyor!...

D. JAUM. ¡Prompte!

MAN. Est...

(*Treyent un plech.*)

MARG. Acaba.

MAN. ¡Aquest plech per vos, senyor!

(*Lo Comte obra convulsivament lo plech y se li-lumina son rostro, d'alegría.*)

D. JAUM. (*Llegeix.*) « Vos... deman'... pare... perdó...

MARG. ¡Se creu llavoras culpable!

D. JAUM. « So al camp...

MARG. (*Arrebatanli lo plech*) ¡Ah! miserable!

¡No llegiu, mon fill, assó!

(*Esqueixa lo plech ab ira.*)

¡Nèta malehi ..!

D. JAUM. (*Detenintla.*) ¡Per pietat!

¡No la malehiu, encara!

¡Pot sè es ignocenta, mare!

(*Ensenyantli los trossos de pergamí esqueixats. En aquest moment arriba, també afadigat, Fluvià, ab la espasa nua; al véurel mare y fill s'olvidan de tot; li preguntan ab la mirada l'èxit de la batalla, y després de fer un esfors diu Fluvià:*)

MARG. Y D. J. ¡Ah! (*Anhelo gran.*)

FLUV. (*Quasi plorant*) ¡Perdut! (*Rebotent la espasa.*)

D. JAUM. ¡Só desdixat!

(*D. Faume cau abatut en la cadira. La Comtesa, en son dolor inmens, se cubreix lo rostro ab las mans y cau lo teló.*)

FI DEL SEGON ACTE

ACTE TERCER

LA VEU DEL CEL

La mateixa decoració.

ESCENA PRIMERA

D. JAUME, y DONA MARÍA.

MARG. ¡Y pensar que sia d'ellas
una filla teva causa!

D. JAUM. ¡La causa n'es ma desdixta,
ma eterna desdixta, mare!
Si no es lo infant de Castella,
me pert una filla ingrata;
y si no es aquesta filla,
la lluna 'l vel esqueixava;
y si tantas desventuras
destruirme encar no logravan,
n'hauria inventat de noves
lo cel en sas iras santas.

MARG. Ventsuts quedavan sens ella,
mes no sens honra com ara.

D. JAUM. Es que jo no'm puch convencer
de esta idea que m'espanta.

MARG. ¡Quánt se creu que l'honra es pura
un suplici es lo dubtarne;
mes si's tem que impura sia,

- aquest suplici es la calma!
- D. JAUM. ; Ah! tal volta la certesa
de que era pura 'm portava.
- MARG. Ben clarament ta deshonra
vaig sentí en pocas paraules.
Per xó 'l malehit pergami
vaig ter consumí á las flamas.
No era prou, no, ferne á trossos
portant ma honra destrossada,
quant fins tinch por que sas cendras
volant, publiquin ma infamia.
- D. JAUM. No pot ser, es impossible!
Jo tinch encara esperansa!
- MARG. Per lo altre, y per xó, mon fill, *(Somrient.)*
es que jo he cremat la carta.
- D. JAUM. Mentres puch, mare, vull creure
que no es certa tal infamia.
Pobre filla!
- MARG. Y si fos certa?
- D. JAUM. Llavors pobre mil vegadas
que ningú es tan desdixat
com qui a sagrats debers falta.
- MARG. Ay fill meu, y quant la estimas!
- D. JAUM. Com vos tambe la estimavau,
ans que l'ambició malehida
s'apoderás de vostra ánima.
- MARG. Ambició justa, mon fill.
- D. JAUM. Mes al fi... ambició, mare.
- MARG. Si jo estimava a María!
Dius, fill meu, si la estimava!
Filla del cor de mon fill,
entranya de mas entranyas,
visch sens ella, perque avuy
tot mon cor umple esta causa.
mes si demá satisfeta
deixo aquesta ambició santa,
y ella á mos brassos no torna
com avans pura y nonrada,
demanaré jo á María *(Al cel.)*
de los sepulcres la calma.
- D. JAUM. Mes avuy...
- MARG. Los crits de guerra
vuy ofegan los de l'ánima.
- D. JAUM. Sent segura la derrota,
teniu encara esperansa?

- MARG. Derrotada y feta cendras,
fou una gloria Numancia!
- D. JAUM. No hem sacrificat prou vidas
encara per nostra causa?
Encara avuy, mare meva,
no'ns han malehit prou mares?
- MARG. Los sitiadors diu que prompte
per dar l'assalt se preparan.
En aquest mon, fill, qué'ns queda?
sens trono, sens honra ara,
degenerats successors
d'aquell Comte, que las barras
de son escut, ab sanch propia
feu pintar per un monarca...
al menys, fill, morim com héroes,
y del incendi las flamas,
sían raigs... d'un sol de gloria
que no's pondrà per nosaltres.

(*Se'n va.*)

ESCENA II

D. JAUME.

Pobre mare! Creu poder
resistir entussiasmada,
y pot ser ja está pactada
la entrega de Balaguer.

ESCENA III

D. JAUME, FLUVIÀ.

- D. JAUM. Haveu vist, Maria?
- FLUV. No.
- D. JAUM. Filla del cor estimadal
- FLUV. La he buscat, la he demanada...
ningú d'ella dona rahó.
- D. JAUM. Mortal Sí... Desdixat pare
que has perdut lo seu amor!
- FLUV. Fidels la cercan, senyor;

- no desespereu encara.
- D. JAUM. Digas donch: accepta 'l Rey
lo rendiment de la plassa?
- FLUV. Malaguanyat per sa rassa!
- D. JAUM. Lo vencedor fa la lley!
- FLUV. Ja paraula n'ha donada
de que sí al primer plaher,
y dins poch, en Balaguer
fará sa triunfal entrada.
Sa emoció ha sigut tan forta,
que en sos ulls he vist brillar
llágrimas; degué pensar
que es l'orgull pels que 'l vent porta.
En tan imponent instant
li he demanat perdons *(Repugnantli.)*
pels que han aixecat pendons,
y 'ls ha dat.
- D. JAUM. Gracias, Deu sant!
- FLUV. N'hi he demanat després..
- D. JAUM. Per ma mare y per ma esposa?
- FLUV. *(Anima més generosa!*
Pensa en los altres no més.)
N'hi he demanat pera vos, *(No gosant.)*
y l'ha negat ab feresal
- D. JAUM. Fluviá! Qui en semblant empresa
t'ha dit que ma vida hi fos?
Creus potser que si la guerra
me fa sempre tremolar,
es per por de fer cavar
aque'ls dotze pams de terra?
M'has clavat al pit un dart!
- FLUV. *(Y no té més bona estrellal)*
- D. JAUM. Fluviá, lo infant de Castella
me deu tenir per cobart!
- FLUV. Deu de Deu! Ni que ho juresseu
creuria que assó creyeu.
Vos cobart senyor! Calleu...
M'admira fins que ho pensesseu!
- D. JAUM. Y al negarho has contestat?...
- FLUV. Que no 'l Comte suplicava,
que era jo qui ho demanava,
de son dolor apiadat,
com li he demanat també
que matantme de mi s'isca;
perque, li he dit: — Mentres visca,

- jo guerra á mort vos faré.—
- D. JAUM. Te podria costar car,
si exasperas son furor.
- FLUV. No tinch, Comte, prou valor
per fer tant temps lo cobart.
- D. JAUM. No has cumplert; tu respectarlo
debías com diguí jo.
- FLUV. Y a no ser, senyor, per xó,
tornava jo sens matarlo?
- D. JAUM. Fluviá! (Irat.)
- FLU. A n'ell y á los sis
que'l voltavan... (Sinistrament.)
- D. JAUM. ¿Qué? (Mitx comprenentlo.)
- FLU. Jo...
- D. JAUM. Parla.
- FLUV. Quan hi ha mala herba sagnarla.
- D. JAUM. ¡Fluviá! Prou (Volentlo imposar.)
- FLUV. *(Ap. y resolut.)* Jo som aixís.
- D. JAUM. Se trobava al fi en sa casa,
y com vencedor, ab rahó
era ja'l rey d'Aragó.
- FLUV. Com jo'l rey d'aquesta espasà.
- D. JAUM. Respectar deus, y no m'erro,
á qui del regne senyor
empunya ja'l ceptre d'or,
- FLUV. Com jo empunyo aquest de ferro.
- D. JAUM. ¿No vols atendre á mos prechs?
- FLUV. Si pregueu, ja estam vensuts.
- D. JAUM. Tossut ets.
- FLUV. *(Marcat.)* Si som tossuts! (Orgull.)
Que vos contestin los grechs.
- D. JAUM. Conta per fi'l resultat
de aquesta trista embaixada.
- FLUV. Per cert trista y desdixada:
menys vos, tothom perdonat.
- D. JAUM. Que entri donchs. (Després de pensar.)
- FLUV. Duas batallas
podem dá encara, senyor;
una en lo camp sitiador,
y un'altra dins las murallas.
- D. JAUM. Y creus cert lo triunfo?
- FLUV. No;
mes salvar vostra honra, sí.
- D. JAUM. No vull ja més sanch per mi,
que entri'l Rey y mori jo.

- Qu' m fa morir á sa entrada,
si de cap modo's concilia?
Mort ó fugint, ma familia
se queda aqui abandonada.
- FLUV. Abandonada, senyor!
Ja podeu tranquil deixar-la:
quedo jo per ampararla
ab riquesas y ab valor.
No hi ha ningú sota 'l sol
que puga ferli una ofensa:
té ma espasa per defensa,
y mon amor per consol.
- D. JAUM. Deixaume morir. (*Després de pensar.*)
- FLUV. No, á fé.
- D. JAUM. Mon consol la mort sería.
- FLUV. ¡Mes, senyor!
- D. JAUM. ¡Ay!
- FLUV. (*Volentli tocar l'ànima.*) ¿Y María?
- D. JAUM. ¡¡Ah! Si... Fluviá... fugiré.
(*Tenint per una acció vil y tenint por que 'l sentin.*)
¿Los ciutadans y los nobles?
- FLUV. Junts esperan en la plassa;
mes si olviden que 'l temps passa.
- D. JAUM. Vull despedirm' de mos pobles.
Devant d'ells vaig á cumplir
mon jurament desdixat;
no vull que 'm digan ingrát
si ambiciós me poden dir.
- FLUV. No olvideu que nos esperan
dos caballs baix del palau,
y que á María matau
si matarvos ells pogueran.
- D. JAUM. ¡Ah! María... T'ho dech dir
per si al salvarne ma vida
rápida fos la fugida.
- FLUV. Maneu, y juro cumplir.
- D. JAUM. Si saber logras un día
que de lo camp sitiador
pura ha tornat y ab honor
ma pobre filla María,
fesho dir; mes si 'l cel vol
que 'l rubor pugi á sa cara,
llavors... no... diu be ma mare:
déixam duptar per consol.
- MARG. (*Fera.*) ¡Comte d'Urgell!

D. JAUM. ¡ Mare mía!
Tu detindás son furor,
dígalí.
FLUV. ¿ Mes cóm, senyor?
D. JAUM. Desd'ara tu ets lo seu guía.

ESCENA IV

FLUVIÁ.

¡ Pobre Comte! En que han parat
tos dolsos somnis de gloria.
Prou rahó tindrà la Historia
si te diu lo desdítzat.

ESCENA V

FLUVIÁ, DONA MARGARIDA

*Que entra mirant de l'un cantó á l'altre, y no sabent lo
(que li passa.)*

MARG. ¡ Fluviá!...

FLUV. ¡ Ay Deu!

MARG. ¿ Qué ha passat?

¡ Lo enemich ve per batalla,
y naltres en la muralla
no tením ni un sol soldat!
¿ Los falta 'l foch del valor
ab que nostres cors se creman?
¿ Temen morir y no temen
una vida sens honor?

FLUV. ¡ Ningú aquí tem lo perill!

MARG. ¿ Per qué als murs donchs han faltat?

FLUV. Perqué aixís ho ha disposat...

MARG. ¿ Qui? (Ab febril impaciencia.)

FLUV. Lo Comte, vostre fill.

MARG. ¡ Desdítzat fill!... ¡ Ahont es!

¡ Vos delireu!... ¡ Vull duptar!

¡ Com pot ser, si va jurar

que sería., ¡ Rey ó res!

(Pensa un moment: li acut una idea, y de repent.)

- FLUV. ¡Fluvià!
- MARG. ¿Senyora?
- MARG. ¡Al moment!
- (Assó últim tan imponent que Fluvià no pot contradir-la; y se'n va ab ella corrent cap al foro, fins que al passar per davant de la finestra, retrocedeixen horrorisats de lo que veuen.)
- MARG. ¡Oh!
- FLUV. ¡Ah!
- MARG. ¡Aquest crit de feresa!
- ¿Que passa?
- FLUV. (*Magestat*) ¡'L Comte, Comtesa, ha cumplert son jurament!
- (*Altre moment de pausa solemne.*)
- MARG. ¡No l'admeteu, Deu piadós, d'un desdixat que delira!
- FLUV. ¡Ahont te'l Senyor sa ira quant ha permés que aixó fos!
- (*Altre moment de pausa solemne. De repent acut una idea á Dona Margari: ida que deu ser grandiosa per lo que s'expressa en sa cara.*)
- MARG. ¡Fluvià!
- FLUV. ¿Senyora?
- MARG. ¿L'honor vols salvá ab mi dels d'Urgell?
- FLUV. Digau. (*Decidit á tot.*)
- MARG. ¡Si débil cau ell, alsemlo ab nostre valor!
- FLUV. ¡Nostre valor! Juraría que serveix ja de tan poch, com d'estas atxas lo foc quant sigui alt lo rey del dia.
- MARG. Jo per l'honra d'esta guerra crech que si 'ns ho proposám, serveix tant.. com aquest flam, (*Intenció.*)
sent lo Sol, rey de la terra.
- FLUV. No vos comprench
- MARG. Es vritat;
molt més clar dirho debía.
No fa llum lo flam sent día, (*Marcat.*)
mes arbola una ciutat.
- FLUV. ¡Pensament més espantós!
- MARG. ¡Tal deu ser si á tu t'espanta!
- FLUV. (¡La ambició ha fet d'una santa lo ser més cruel y odiós!)

MARG. | Del infant cau la arrogancia,
son triumfo així es vilipendi,
y morim dintre l'incendi
ab las glorias de Numancia!

FLUV. ¿Y no vos apiada en ell
sa bondat que d'àngel passa?

MARG. Fineix ab ell una rassa;
| Es l'últim Comte d'Urgell
y prefereix mon amor
resar devant creu honrada,
que tenir la creu pesada
de amar á un fill sens honor.
| Si no l'ameu vos així
tot vostre amor es mentida!

FLUV. | Pero, senyora!... | y sa vida!

MARG. | Y son honor!

FLUV. | Ay de mí!
No sé qué tenu, Comtesa,
que á tothom al fi arrastreu
á fer lo que vos voleu,

(*Margarida treu una de las atxas y dantla á Fluviá diu:*)

MARG. | A neu donchs ab l'atxa encesa!
y quant tassi las senyals,
vos sabeu com jo lo lloch
hont millor pot pendre'l foch
que ha de fernos inmortals.

FLUV. | Fins al Cel, donchs!

MARG. (*Entusiasme creixent.*) | Fins al cel,
que encara als mártirs ampara!

FLUV. Comtesa, ¿ara?

MARG. Sí, ara.

ESCENA VI

Dits, y FRA BENET pe'l fondo.

(*Que havia aparegut dos ó tres versos avans, y en lo moment que ells dos anavan á fugir pe'l fondo, ells se'ls oposa dient ab magestat:*)

FRA. B. | Comtesa!

FLUV. Y MARG. | Ah!

FRA. B. | Mare cruell

- MARG. (¡Sempre la fatalitat
oposantse á mos projec.es!)
- FRA. B. ¡Cor sens carinyo ni afectes!
- FLUV. ¡Deu de tots tinga pietat!
(*Pausa fins que la Comtesa en un rampell.*)
- MARG. ¡Prompte, Fluviá! A vostre lloch.
- FRA. B. ¡Será un crim
- MARG. ¡Es una proesa
- FRA. B. ¡Deu no ho vol
- MARG. (*Imponent.*) Jo ho vull!
- FRA. B. (*Horrorisat.*) Comtesa
(*Fluviá lluytava com entre l'àngel del bé y lo del mal, pero lo «jo ho vull» es tant imponent que no pot resistir més y sen va corrent y blandint l'atxa encesa; la Comtesa li corre a detrás després d'un moment y lí diu cridant, quant el ja ha desaparegut:*)
- MARG. En vevent la senya, foch
- FRA. B. Ja lo infern n'ha fet sa presa!

ESCENA VII

DONA MARGARIDA y FRA BENET.

(*Margarida després de mirar per tot, baixa al prosceni.*)

MARG. Lo cel vos ha portat... L'orgull de rassa
m'ha ja imposit la mort per condició.
Bé sabeu, pare, que he sufert ja massa.
Vull rompre tot lo que á lo mon m'enlla
ab vostre paternal benedició.

FRA. B. Ministre del Senyor aquí en la terra,
deguí sols predicar amor y pau;
pel brill de los estels vos diguí: Guerra!
y jo me vaig errar, com sempre erra
qui á Deu oblida, del orgull esclau.
Ara ab tot lo dolor de l'ayma mía
a mars ne ploro mon inmens error,
y si ans de vostra mort lo cel m'envía
jo la benehiré, si com un día
sou tota carirat, virtut y amor.

MARG. Si ho era vos sabeu... ara honor mana
en la Comtesa última d'Urgell.

FRA. B. Mes antes que Comtesa sou cristiana!

MARG. Pero també só, pare, catalana
FRA. B. Ay, si sou causa d'est inmens flagell!
MARG. Qué dech llavoras fer?

FRA. B. Dar la corona
á qui de vostras armas ha triunfat;
perdonar á lo rey que ja us perdona,
y aconsolant al fill, noble matrona,
la pau donarli que li haveu robat.
MARG. Sens dupte delireu!

(Després de mirar-lo.)

FRA. B. Res més, Comtesa,
vos pot aconsellar la veu de Cel.

MARG. Y ell té de trepitjarne ma grandesa!

FRA. B. També la mort al fi'n farà sa presa.

MARG. Mes presa honrosa per sa dalla cruel!
Pot darnos lo fugir tomba ignorada.

FRA. B. Ditxós qui entre'ls ditxosos se confón!

MARG. Mes si avuy la ciutat queda arrasada,
nos dona tomba gran y venerada,
en nostra historia que umplirá lo mon.

1 B. Tomba que'm sembla que veig ja escupida
per mares que hi tindrán trossos del cor;
per fills que han quedat orfens; malehida
pels pobles que cridantvos: Parricida!
veurán en ella un odiós recort,

Orgull y vanitat es sols, Comtesa,
la gloria eterna que vos ha cegat,
malehida pel Cel en sa grandesa.

Si al fi complau al mon que es tot vilesa,
com pot complaure á Deu que es tot bondat?
Ah, pare, per pietat!

MARG.

FRA. B.

Ben desdixada!

MARG. La vostra absolució y que'm jutje Deu!

FRA. B. Absoldreus jo no dech. Sou condemnada.

MARG. De dalt del Monserrat, Verge adorada!

FRA. B. Y á vostre fill sens culpa condemneu.

MARG. Fill meu de lo meu cor!

(No volentho.)

FRA. B.

Lo etern martiri

li prepareu altiva y criminal!

MARG. Ah! no; no vull lo ceptre!

FRA. B.

Es un deliri

MARG.

Perdó!

FRA. B.

Voleulo?

MARG.

Sí! Y mon fill jo miri,

quant mori, prop lo trono celestia!l
(*Ella frenética se agenolla; ell posa las mans sobre son cap
y las beneheix.*)

FRA. B. Escolta los seus prechs, Verge María!

ESCENA VIII

Dits, D. JAUME.

(*Que al veurer á sa mare se sorprenent. Lo Comte surt ab la
barba més curta.*)

D. JAUM. De qué, Comtesa, demaneu perdó?

(*La Comtesa alsa'l cap; y al veurer á son fill arrenca un
crit dolorós de l'ánima y se tira á sos brassos.*)

MARG. Fill meu de lo meu cor!

D. JAUM. (*S'abrassan plorant.*) Oh alegría!

FRA. B. Geni de ferro que torsar podía
tant sols la nostra santa religió.

MARG. Io ta justicia, Deu del Cel, venero!

D. JAUM. Ja, mare mía, m'haveu fet ditxós.

FRA. B. Que tu 'ls ampararas, Deu meu, espero!

MARG. Que avisen á Fluvia!

(*Anhelo.*)

FRA. B. (*Anantsen pel foro.*) Jo vaig á ferho.

MARG. Al fi, fill meu, hem quedat sols los dos.

ESCENA IX

DONA MARGARIDA, D. JAUME.

D. JAUM. Digueu, Comtesa.

MARG. Perdona;
m'ha parlat la veu del Cel;
no tinch ja l'afany cruel
de voler esto corona.

D. JAUM. Qui ha fet que aixís abdiqueu
de vostre orgull, mare mía?

MARG. Qui tant sols ferho podía;
la religió, fill meu.

(*D. Jaume queda un moment com abstret. Al fi com se*

anàs recordant, comença baix los següents versos que los acaba en un deliri.)

D. JAUM. (*Com si ho vegés.*) « Lo mirarho sols m'aterra;
nos abalansém los dos;
rellisca ma planta en terra
y caych de dalt de la serra
al fons de abisme horrorós. »

MARG. Me donau, fill meu, espant!

D. JAUM. «Y la corona...»

MARG. Oh suplicil!

D. JAUM. «Se la ceneix ell triomfant,
mentres jo estich espirant
en lo fons del precipicil!»

MARG. Pobre fill! Son somni fer
n'omple ja sa fantasía.

D. JAUM. Ay que ha sigut, mare mfa,
nostre abisme Balaguer!

MARG. Ara, aixuga, fill, ton plor.

(Anant á aixugarli carinyosament.)

ESCENA X

Dits y FLUVIÁ pel fondo.

FLUV. Es vostra là ordre, Comtesa?

MARG. Sí, Fluviá, y lo dit me pesa.

FLUV. M'haveu tret un pes del cor!

ESCENA XI

Dits, LUNA y després dos CIUTADANS.

LUNA. Dos ciutadans de embaixada
ab vos demanan parlar.

MARG. Sents, mon fill?

D. JAUM. Feulos entrar.

(Luna surt y desseguida entran los dos ciutadans que se adelanta, s'agenollan y l'un després de l'altre besan la ma al Comte, tornant á quedar drets respectuosament y

ab la gorra en la mà, Lo director procurarà que aquets dos tipos sían perfectament catalans.)

FLUV. Gent més lleal y més honrada!

D. JAUM. Podeu parlar.

CIUT. 1 Jo... senyor...

CIUT. 2 (Vaya, home, pit y fora.)

D. JAUM. (Senzillez encantadora!

(A sa mare.)

FLUV. (Re en la boca; tot al cor.)

(Al ultim avergonyit y jugant ab sa barretina y ab lo cap baix comensa lo seu discurs lo ciudadà.)

CIUT. 1 Comte.

CIUT. 2 Rey. *(Apart á n'ell corretgintlo.)*

CIUT. 1. Rey... conmoguts,

nostre rey veient plorar,

morir volem per deixar

vostres ulls per sempre aixuts.

Del traydó aném á la tenda,

si ho permeteu, desseguida.

Tots per vos darém la vida,

y si convé... fins l'hisenda.

(Dant molt menos valor á la vida que á la hisenda. Franquesa ruda)

MARG. (¿Qui vassalls més dignes té?)

D. JAUM. (¡Per consol assò 'm faltava!)

(Ab goig.)

CIUT. 1 ¿Era aixó?

CIUT. 2 Sí. (No pensava que ho sapigués tan bé.)

D. JAUM. Admirant vostre valor queda 'us agrahit sols puch fer.

CIUT. 1 ¡Es que tot, tot Balaguer morirá per vos, senyor!
Soch llaurador de la terra,
no se parlar, perdoneu;
si l ser vensut vos sap greu,
continueu, senyor, la guerra:
feu de la ciutat ruinas.

y per vos, senyor, jo crech que aniríam fins al Grech á buscar mes barretinas!

CIUT. 2 (¡Ahont vas ara!)

(Sabentli greu lo que ha dit.)

CIUT. 1 *(Cridant irat.)* ¿Y per qué n'?

¿Si se'ns mana no's farà?

CIUT. 2 Sí, però...

CIUT. 1 Cla y catalá,
Jo som aixís.

(*Al sentir aquestas paraulas que sol dir sempre Fluviá, tots se giran mirantlo com aturdits de la igualtat de parlar, y al ff Fluviá diu apart y satisfet:*)

FLUV. (¡Es com jo!)

D. JAUM. ¡Qui rey d'aquestos cors és!

MARG, ¡Per re'l trono necessitas!

CIUT. 2. ¡Hem perdut ja tres cullitas!

¡Qué hi fa això! En perdrém tres més.

D. JAUM. ¡Tothom gran y generòs!

CIUT. 1 Un de mos fills ahí nit
va morí... en los murs ferit.

(*Li apunta una lágrima que s'aixuga ab lo revés de la mà. Mes de repent s'entusiasma y diu.*)

D. JAUM. ¡Encara me 'n quedan dos!

¡Ah! ¡Quant m'heu ja aconsolat!

Quant te dech, generós poble!

¡Vostre oferiment es noble;

l'heu fet á l'adversitat!

Vos ne prenh sols lo consol,

perque estich ja, lleals, perdut.

Mon enemich ha vensut;

feuvos d'ell estimar molt.

CIUT. 1. ¡Re-Deul! (Irats.)

CIUT. 2. ¡May!

D. JAUM. Sí, ciudadants.

CIUT. 1 !May, senyor!

D. JAUM. (*Imperi.*) ¡Jo vos ho mano!

CIUT. 2. ¡Vos!

(*Com volent dir: Ningú'ns mana.*)

D. JAUM. No, fills... vos ho demano.

(*Assó últim dit ab una ternura inmensa, tant que los ciudadans que s'havían revel-lut enterament, s'inclinan enterament sumisos y com dihent que l'obehirán.*)

FLUV. (¡Assó som los catalans!)

D. JAUM. Sols vos suplico ademés
que protegíu ja desd'ara
á ma... esposa, á la mia mare
y á ma... ¡Ah! no; á ningú més.

(*Anava á dir á sa filia, y al recordarsen arrenca un crit de dolor, cayent abatut; mentres los ciudadans de un á un li besan la mà que ell te cayguda. Los ciudadans saludan y anantsen drihen.*)

CIUT. 1 M'ha fet plorar.

CIUT. 2 ¡Com hi ha Deu,
que lo que es lo cor l'encerta!

(*D. Faume està abatut ab sa mare. Fluviá ha anat á vol-
tar, y al arribar ara los ciutadans á la porta del fondo,
ell ja'ls hi espera y los diu ab misteri:*)

FLUV. Pot sé us recordi la oferta
dintre poch temps.

(*Los ciutadans s'aturan sorpresos, se'l miran de cap á peus
com examinant si es prou valent, s'ho consultan l'un á l'
altre, y al ft satisfets de son exámen, lo ciutadá primer
allarga la má, encaixant fort y li diu:*)

CIUT. 1. ¡Ja ho sabeu.

ESCENA XII

Dits, menos los dos CIUTADANS.

FLUV. Penseu que es la hora, senyor.

D. JAUM. Prepara nostra partida.

FLUV. *(Saluda y sen va.)*

MARG. ¡Tu te'n vas! ¿Y ahónt, ma vida?

D. JAUM. No molt lluny de vostre amor.

MARG. ¡Devant lo crim fugi'l dret!

D. JAUM. ¡Qui sap! Pot sé aneu errada.

¡Ma desditxa continuada
que'n duptés, mare, ja ha fet!

ESCENA XIII

Dits, FLUVIÁ.

FLUV. Lo caball al pati espera
Marxém, Comte.

D. JAUM. ¡Desditxat!

FLUV. S'acosta ja á la ciutat
lo exércit del d'Antequera.

D. JAUM. Marxém #luviá; mes avans
deixau que un deber compleixi;

just es que ara 'm despedeixi
de tots los meus capitáns.

(*Fluviá se'n va pel fondo saludant.*)

ESCENA XIV

DONA MARGARIDA. DON JAUME.

MARG. Durant la guerra que acaba
jo infundía en lo teu cor
enardiment y valor,
jo pel combat t'animava.
Mes ara que estás, fill meu,
trist, vensut y quasi sol,
jo seré lo teu consol.

D. JAUM. Sí, mare, sí, no 'm deixeu!

MARG. Com pot deixarte una mare?

(*Agafa la espasa de la panopla y li dona.*)

Aquesta espasa, mon fill,
salvarte pot del perill:
es la espasa del teu pare.
Li donava jo ab amor
quant contra l'alarb marxava;
pot ser per ella tornava
sempre ab gloria y vencedor.
Verge del alt Monserrat,
á lo fill també amparau!

ESCENA XV

Dits FLUVIÁ, LUNA y los capitans.

FLUV. Los capitáns.

D. JAUM. Adeu siau!

(*D. Jaume s'abrassa ab los dos ó tres capitáns; aquesta
situació los commou estramadament á tots; y al acabar se
ab sa mare, no pot aguantar mes y diu:*)

- Dins... fius á la eternitat!
MARG. No, no ho voldrà la patrona
de Catulunya, María,
que ab tu la rassa 's perdría
dels Comtes de Barcelona.
Guarda la espasa ab amor.
- D. JAUM. May de mi l'apartaré;
ella alentarà ma fe,
ella 'm donará valor.
Resaré, y la creu aqueixa
La de la espasa.)
fará ma sort menos cruel.
Ay com acudím al Cel,
mare, quan la terra 'ns deixa!
- MARG. Fill meu!
(Tirantse a sos brassos.)
- D. JAUM. Mare, mare mía!
MARG. Perdó, mon fill!
D. JAUM. Vos, perdó!
(Ara agafa sa mare y portantla apart li diu.)
No olvideu, per compassió
ma pobre filla María!
Estimeula per favor,
que ella estimava á son pare.
MARG. Si es culpable...
D. JAUM. Llavors, mare,
necessita més amor!
Luna... á vos las encarrego
com á tu taicbé, Fluviá.
Mare mía!
Despedintsen y anantsen.)
- FLUV. *Enportantsel.)* Marxém.
(Se sent un toch de corneta molt aprop que los esglaya.)
- TOTS. Ah!
FLUV. Son ja aquí!
MARG. Jo no sossego!
(Fluviá 'y Foume van á sortir per la porta d'un costat y retrocedeixen suposant que veuhen venir trobas.)
Per aquí... Fuig del flagell!
(Los indica la porta de la dreta y tambe'n fugen veyent lo mateix.)
Per aquí!
FLUV. Ah!

(Desesperat.)

MARG.

Quina agonia!

LUNA. Per aquí.

D. JAUM. (En lo fondo.) Adeu, mare mia!

(Tot aquest final ha sigut agitat, corrent amunt y avall y mirant per las portas fns que ara s'ha cregut que la única salvació era la del fondo, y al moment d'anarla a passar, apareix D. Enrich ab soldats, al mateix temps que n'entran per las portas laterals. Esglay general.)

TOTS. Ah!

ESCENA XVI

Dits, D. ENRICH y soldats.

(Tots los de la escena desenvaynan los aeers.)

ENRI. Sou prés, Comte d'Urgell!

D. JAUM. (Fins en lo fugir desdixta)

LUNA. (Quina humillació, Deu meu!)

MARG. (Per suplir forsas donaume!)

FLUV. (N'hi ha per fé á trossos l'acer!)

ENRI. Llibres y sens dar la espasa
surtir podeu, caballers;
llibre n'es vostra familia;

(Al Comte.)

vos sou sols mon presoner.

MARG. Y cousumareu la infamia
de porta al Comte prés?

ENRI. Lo meu martiri es Comtesa,
que aixó siguia mon deber!

MARG. Vostre deber!

D. JAUM. (Suplicant.) No, Comtesa!

MARG. Vostre deber, Deu del cell
Y lo destrossar las honras
es vostre deber també?

ENRI. Comtesa d'Urgell!

MARG. Ma néta,
infant de Castella, hont es?

FLUV. (Espurnas d'entre las cendras!)

D. JAUM. (Ja infelís olvida al cell)

MARG. És deber de qui sols la honra
comprende un bon caballer

mentir amor á una verge
pura com ángel del cel;
infiltrar en sas entranyas
de seducció 'l foch ardent,
y una nit, al temps que espía,
y felló y mal caballer,
robant la dama y deshonra
deixant en son lloc, no més,
conseguint un doble triumfo,
seductor y espía?

ENRI.

Dcu!

MARG.

Ma néta, infant de Castella!

ENRI.

Si la he vist, que 'm mati 'l cell!

D. JAUM.

Y ho nega encara!

MARG.

Y ho nega!

Ni 'l valor de dirho té!

ENRI.

Cert que en amorós deliri,
presa d'un amor inmens,
á lo meu deber faltantne
vinguí á veurer sos ulls bells;
mes may vaig tocar sa honra
pura com l'oreig del cel,
ni de lo vist ser espía
poguí en lo meu campament.

MARG.

Y espereu que assò jo crega?

D. JAUM.

Perqué la vritat negueu?

ENRI.

Comte de Urgell, vos ho juro.

FLUV.

(Té de jurar; ja no 'l crech!)

MARG.

Acabem, infant, si ara
la néta mía no 'm deu;
faltantme vos á la honra
que 'm debeu com caballer,
y faltant jo á la paraulã
de rendirns' que hem dat al rey;
vos y naltres entre ruinas
dintre est palau morirém.

D. JAUM.

Qué aneu ara á fer, Comtesa?

MARG.

La mía neta.

ENRI.

Rés en sé!

(*Margarida agafa l'atxa y sen va cap al fondo.*)

D. JAUM.

¡Ah, per pietat, deteniula!

MARG.

¡Deixaume, Comte d'Urgell!

ENRI.

Com fidel la mort espero.

D. JAUM.

¡Mare mía!

ESCENA XVIII

Dits, MANFREDO, DONA MARIA.

MARIA. Dona María. (*Anunciant y's queda.*)

D. JAUM. ¡Ah! ¡Tu, filla estimada!

MARG. ¡Neta de lo meu cor!

MARIA. (*Entrant.*) ¡Ay, avia mía!

D. JAUM. ¡Filla! (*Besantla y grans transports.*)

MARIA. ¡Mon pare!

D. JAUM. ¡Ay! ¡Ma filla amada!

MARIA. ¡Tenfu vostre perdó! (*Dantli un pergami.*)

D. JAUM. ¡Gracias, María!

MARIA. En ell mana tant sols vostre desterro.

MARG. Perdona, filla, ma suspita feral!

(*Fuvidá s'ha conmogut, y aixugantse una llágrima ab lo revés de la ma, diu:*)

FLUV. (Per xó si que no hi val lo anar de ferro!)

(*Mentrestant Enrich s'ha acostat á Marta que no havia reparaten ell y li diu:*)

ENRI. També perdó lo meu amor espera.

(*Dona María sorpresa lo mira y al ft ab dignitat diu:*)

MARIA. Perdonat quedeu desd'ara,

D. Enrich.

ENRI (*Ab goig immens.*) ¡Ah!

(*D. Enrich en un transport va com á tirarse á sos brassos però un moviment repulstu d'ella, lo deté, fentlo decaurer.*)

MARIA. ¡Fins al cell

De amor en la lluyta cruel
ha triumfat l'amor de pare.

(*Tirantse als brassos de son pare y sa avia.*)

D. JAUM. Aneu... aneu del guanyat
trono á sostenir lo pes,
que pera mí, val molt més
aquesta felicitat.

(*En aquest moment romp fora v lluny la marxa real de la époc, però quasi imperceptible y de manera que res puga destorbar de lo que passa en la escena.*)

FRA. B. Comte.

D. JAUM. Sí... á mon desterro.

MANF. Vos hi acompanya María.

MARG. Y jo mon fill.

D. JAUM. Mare mía.

(*Un dels capitans de D. Enrich havent sentit la música, s'acosta a l'una finestra y diu:*)

CAPITÁ. A entrar va 'l rey, si no m'erro.

(*Desenvayna la espasa ell y tots los caballers del rey.*)

D. JAUM. Adeu siau, lleals servidors!

(*Lo Comte s'abrassa ab tots de un a un, y després apoyant-se queda ab sa mare que's despedeix plorant.*)

MARG. Nobles barons, adeu siau.

FRA. B. Filla mía!

MARG. Ay! Miraul

(*Assò ho diu per lo que sofreix D. Enrich, vol anarli a dir una paraula de consol; al fi aparta de sí aquesta idea y apoyada en Fra Benet, plora*)

FRA. B. (L'ambició es la mort dels cors!

D. JAUM. Me has deixat caure al barranch!

Catalunya! Patria mía!

Que no ho ploris algun día!

y ab llàgrimas de sanch!

(*Lo primer vers amargura, los altres tó poretich y després desapareixen, ell apoyat en sa mare y Marta en Fra Benet.*)

CAPITÁ. Ia en la plassa entra lo rey!

Gloriós fi d'aquesta guerra!

(*Fluviá se refá y diu de repent als seus:*)

FLUV. Alsem pendons en la serra?

TOTS. Alsem.

FLUV. Seguiu.

(*Se'n van.*)

(*Are quedan Enrich en la seva finestra y lo capitá en l'altre, fins al fi del acte.*)

ENRI. Trista lley!

CAPITÁ. Ditxós Rey!

ENRI. Desdixat cor!

CAPITÁ. Visca 'l Rey.

ENRI. Pobre María!

Adeu, esperansa mía!

(*Entra Manfredo, mira per tots cantons com tenint por de de que vegin lo que va a fer; crida al infant y diu:*)

MANF. Infant.

ENRI. ¡Ah! (Sorpresa al veurel.)

MANF. ¡Os duch un recort!

(*Se treu ab misteri la rosa desfullada del primer acte, la besa y després la dona al infant que la pren també besant-*

la en un transport y comprenent l'amor de Manfredo.)

ENRI. ¡Y la dónas!

MAN. Vostra estrella

m'ha fet, infant, compassió,

ENRI. Mes que't queda en ta passió.

VEUS. ¡Visca 'l Rey!

(Lo patge mira per tot com tement que'l sentin y al fi diu ab goig:)

MAN. *(Anantsen.)* ¡Men vaig ab ella!

(D. Enrich torna á besar la rosa; entra en aquest moment lo pendó de Castella, y ell al véure'l diu ab dolor.)

ENRI. ¡Ah! ¡Lo cor me costa assó!

PROU.

NOTAS

Per lo bon efecte de la representació, es molt convenient que lo director escursi, lo menos de una plana, la escena VII del primer acte; en aquest cas, podrá triar per suprimir lo que menos efecte conega que puga produhir, atesas las facultats de l'actriu.

Los papers de ciutadans, encar que curs, se deuen confiar á actors de primer ordre.

Lo actor encarregat de Manfredo deu ser un primer galán jove; en cas de no tenir prou confiansa en lo actor, se pot acabar en lo primer acte en lo vers «Ja han desfullat la rosa de ma esperansa» y lo tercer en lo vers «y ab llágrimas de sanch!» deixant aixís fora tot lo incident del patge.

Setmanari Català de Literatura

Obres Publicades

Lo Contramestre,	3 actes, de Serafi Pitarra	2'00
Las Euras del Mas,	3 » » »	2'00
Las Joyas de la Roser.	3 » » »	2'00
Lo Ferrer de Tall	3 » » »	2'00
Los Segadors,	3 » » »	2'00
Amor telefònic,	1 » de Eduart Aulés	1'00
Las claus de Girona,	3 » de Serafi Pitarra	2'00
El Drach,	1 » de J. Pous Pagés	1'00
Lo Monjo negre,	3 » de Serafi Pitarra	2'00
¡Permetim!...	1 » de Lluís Puiggarí	1'00
Dillúns de sabater,	1 » de R. Ramón Vidales.	1'00
Sota Terra,	3 » de Serafi Pitarra	2'00
El casament per forsa,	1 » de Molière	1'00
La nit dels Reys,	1 » de S. Vilaregut	1'00
Lo Rector de Vallfogona	3 » de Serafi Pitarra	2'00
La mà de mico,	1 » de S. Vilaregut	1'00
Historia de Cristofol Colón (monòlech)	de P. Parellada	0'50
La Presentalla,	3 actes, d'Apeles Mestres	2'00
Un Malalt,	(monòlech) » »	0'25
Café y Copa	1 acte, de Serafi Pitarra	1'00
La Banda de Bastardía,	3 actes, de » »	2'00
L'Ordinari Henschel,	5 » de Gerart Hauptmann	2'00
El Barber de Sevilla,	4 » de Besumarchais	2'00
Baratería,	2 » de Lorde y Forestier	1'50
El viatge del senyor Pons	4 de Labiche y Martin	2'00
¡O Rey ó res!	3 » de Serafi Pitarra	2'00

Redaccio y Administració:

CARRER PETRITXOL, núm 2 — BARCELONA

Imprempta de Salvador Bonavía.

